

Utjecaj tradicionalne narodne nošnje Kine i Japana na suvremeni dizajn

Busak, Dora

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:548041>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno-tehnološki fakultet

ZAVRŠNI RAD
UTJECAJ TRADICIONALNE NARODNE NOŠNJE
KINE I JAPANA NA SUVREMENI DIZAJN

Dora Busak
Zagreb, rujan, 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno-tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće
Prilaz baruna Filipovića 28a
10 000 Zagreb

ZAVRŠNI RAD
UTJECAJ TRADICIONALNE NARODNE NOŠNJE
KINE I JAPANA NA SUVREMENI DIZAJN

Student: Dora Busak

Mentor: Doc. dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović

Broj indeksa:10849/TMD

Temeljna dokumentacijska kartica

Naziv zavoda: Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 73

Broj slika: 50

Broj literaturnih izvora: 11

Članovi povjerenstva:

1. Prof. dr. sc. Slavenka Petrak, predsjednik/ica povjerenstva
2. Doc. dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, član/ica
3. Doc. dr. sc. Irena Šabarić, član/ica
4. Doc. dr. sc. Renata Hrženjak, zamjenik člana/ice

Datum predaje rada:

Datum obrane rada:

SADRŽAJ:

SAŽETAK	1
1. UVOD	2
2. NARODNA NOŠNJA	3
3. NARODNA NOŠNJA KINE	4
3.1. Odjevni predmeti	5
3.2. Tradicionalno dvorsko odijevanje	12
3.3. Oglavlja, frizure, nakit	12
3.4. Tradicionalna odjeća manjina u Kini	15
3.5. Materijali i tehnike	17
4. NARODNA NOŠNJA JAPANNA	19
4.1. Odjevni predmeti	22
4.1.1. Kimono	23
4.2. Tradicionalno dvorsko odijevanje	29
4.3. Obuća i dodaci	29
4.4. Materijali i tehnike	31
5. PRIKAZ KOLEKCIJE MODELA	33
6. PROJEKTNI CRTEŽI	38
7. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE MODELA	43
8. ZAKLJUČAK	71
9. LITERATURA	73

SAŽETAK

Opisan je pojam narodne nošnje i što on podrazumijeva, a potom su zasebno obrađene narodne nošnje Kine i Japana, njihove sličnosti ili razlike. Svako područje će se opisati posebno zbog potrebe za objašnjenjem da tradicionalna odjeća Kine i Japana nije jednaka. U tradicijskoj odjeći želi se pronaći utjecaj i inspiracija za stvaranje suvremenog dizajna. Ovaj završni rad sadržava eksperimentalni odnosno likovno- tehnički dio koje se sastoji od modne ilustracije cijele kolekcije, projektnih crteža, konstrukcije i modeliranja svakog modela zasebno.

1. UVOD

Narodna nošnja Kine i Japana, ljude uglavnom asocira na jedan isti odjevni predmet podrijetlom iz Japana zvan Kimono no, narodna nošnja ovih dviju država je puno više od samog Kimona. Dvije istočno azijske zemlje sa bogatom kulturnom baštinom imaju pregršt tradicionalni odjevnih komada koje datiraju kroz cijelu ljudsku povijest. Predmeti su se razvijali i mijenjali ovisno o vremenskim prilikama, vladajućoj osobi i sticanju novih tekstilnih tehnika, od pređenja, konstrukcije pa sve do ukrašavanja.

Kina i Japan su zemlje koje u svojoj tradiciji ne dopuštaju preveliki „ulaz“ zapadnjačke kulture i običaja, pa je tako u njihovim narodnim nošnjama utjecaj zapada nevidljiv. Dok one kao susjedne zemlje utječu na narodne nošnje zemalja u blizini poput Koree, Vjetnama i drugih.

Kineska narodna nošnja prikazuje tradicionalne modne senzibilitete, tradiciju kineske kulture te čini jedan od glavnih aspekata kineske civilizacije [1].

Cilj ovog rada je upoznati populaciju sa baštinom narodnih nošnja Kine i Japana. Proučiti i objasniti dijelove kako bi se stekla podloga za stvaranje suvremene kolekcije inspirirane tim narodnim nošnjama. Rad se sastoji od devet poglavlja. Od toga je u prvom poglavlju postavljen cilj rada i struktura rada. Drugo poglavlje opisuje općenito značenje narodne nošnje. Treće poglavlje opisuje narodnu nošnju Kine, dok četvrto poglavlje opisuje narodnu nošnju Japana. Peto poglavlje prikazuje modnu ilustraciju kolekcije modela, dok šesto poglavlje prikazuje projektne crteže istih tih modela. Sedmo poglavlje prikazuje konstrukciju i modeliranje modela iz kolekcije. Osmo poglavlje donosi zaključke rada.

2. NARODNA NOŠNJA

Odijevanje u etnološkom smislu podrazumijeva svekoliko opremanje ljudskom tijela, odjeću, obuću, nakit, te češljanje odnosno uređivanje glave. Odijevanje je postojano ponavlja se, prenosi oblike iz generacije u generaciju, posjeduje kontinuitet i statičnost, te pripada vremenu dugog trajanja. Obično se cijeli kompleks označuje pojmom „narodna nošnja“ iako ga seljački govor nije poznao, koristeći umjesto njega nazive ruho, haljine, roba, oprava, i drugo. Narodna nošnja uobičajeno podrazumijeva naziv za povijesnu i tradicijsku odjeću. Takva odjeća to jest narodna nošnja postoji uglavnom unutar pojedinih teritorija, regija, država ili unutar nekih skupina, primjerice etničke skupine ili skupine neke struke. Tradicijsku službenu odjeću uglavnom nose članovi obrtništva, članovi neke struke, dok narodna nošnja svoje korijenje vuče iz ruralnih područja. Za razliku od odijevanja moda je težnja za neprestanim promjenama, dinamički čin te pripada vremenu kratkog trajanja. Vezana je uz početke razvoja zapadnog kapitalizma, odnosno od kraja srednjeg vijeka pa preko Renesanse, moda se veže za pojavu krojenog kostima u 14. stoljeću, uz vrijeme uspona novog društva, unaprjeđenja procesa proizvodnje tekstila i intenziviranja kontakta s Istokom. Prema T. Polhemusu i L. Procteru, *fashion* to jest moda označava pojam koji se širi velikim prostorima, ali traje kratko, dok *anti-fashion* to jest anti-moda označava pojam koji je proširen u manjim regijama i traje kroz duži vremenski period. Oni stvaraju još jedan pojam *anti-fashion kod* to jest anti-modni kod koji je vezan uz tradiciju i nepomičnost društvene organizacije, dok se moda pojavljuje u društveno propusnim sustavima. Prema njima anti-modna odjeća je simbol kontinuiteta i održavanja statusa quo, model vremena kao kontinuiteta i poruka bezvremenosti i neizmjenjivosti [2]. Nošnja koju odijeva stanovništvo određenog područja ponaša se kao živi organizam prilagođen sredini u kojoj se nalazi. Ona se uklapa u sliku kraja, nošnja otkriva osnovne grane gospodarstva, iz nje se čitaju klimatski uvjeti, na njoj se odražava blagostanje šire zajednice, bez obzira na imovinsko stanje pojedinca. No, narodna nošnja krije u sebi i tragove onih povijesnih događaja koji su u prošlosti kraja bili značajni i koji su ostavili svoj pečat u njenom oblikovanju. Konačno narodna je nošnja slika vještine, likovnog shvaćanja i stvaralačkog dometa naroda, koji je i u tom za život neophodnom rekvizitu, našao medij kroz koji je progovorio iz dubine svoga bića, da bi na svoj način i svojim govorom izrazio svoju težnju za ljepotom [3].

3. NARODNA NOŠNJA KINE

Narodna Republika Kina ili često samo Kina, je država u istočnoj Aziji zvana i kao „Zemlja izlazećeg sunca“. Najmnogoljudnija zemlja svijeta pruža se od Tihog oceana na istoku do planinskog lanca Pamira na zapadu, rijeke Amura na sjeveru i otoka Hainana na jugu. Kineska odjeća je i drevna i moderna jer se razlikovala po regijama i vremenima, a odiše artefaktima i umjetnošću kineske kulture. Kineska odjeća oblikovana je kroz svoje dinamičke tradicije te kroz strane utjecaje [4] . Kineska narodna nošnja prikazuje tradicionalne modne senzibilitete, tradiciju kineske kulture te čini jedan od glavnih aspekata kineske civilizacije [1]. Osim geografskog područja, reljefa i klime na koju utječu monsun (monsunski vjetrovi, stabilno strujanje zraka koje mijenja smjer dva puta godišnje). Slika 1. prikazuje geografski položaj područja Kine.

Slika 1. Teritorij Narodne republike Kine

Na narodnu nošnju Kine uvelike su utjecale dinastije koje su vladale kroz stoljeća, sposobnost stanovništva u izradi tekstilnih tehnika posebice u svili te kvaliteta same tekstilne sirovine. Drevna kineska odjeća ili Hanfu odnosi se na povijesne stilove odijevanja u Kini. Han Kinezi su u prošlosti nosili ogrtač ili košulju za gornji odjevni predmet, dok je donja odjeća bila uobičajena suknja. Od dinastije Han, kineska odjeća razvila je raznolike stilove i izvrsne tekstilne tehnike, posebno na svili, i upijala povoljne elemente u stranim kulturama [4]. Drevna Kineska odjeća utjecala je i na ostale tradicionalne istočnoazijske narodne nošnje poput Japanskog wafukua (kimono, yukata), Korejskog hanboka kao i na tradicionalnu odjeću jugoistočne Azije, poput Vijetnamskog Áo giao lĩnh) [5].

Svaka etnička skupina u Kini je imala svoje vlastito tradicionalno ruho od najpoznatijih su: Han Kinezi -Tangzhuang, Hanfu, Manchusi- Mangua, Cheongsam i Changshan, Mongoli - Deel, Uyghursi, Huiti i ostali Kinezi muslimanske vjeroispovijesti – Tubeteika.

Narodna nošnja Kineza ili Hanfu, odnosi se na drevne stilove odijevanja u Kini. Kinezi iz dinastije Han kroz povijest nose ogrtač ili košulju kao gornji odjevni predmet, dok su za donji odjevni predmet nosili komotniju plisiranu suknju. Od dinastije Han, Kineska tradicionalna odjeća razvija različite stilove i fine, ekskluzivne tekstilne tehnike, najviše na svili, a nadasve su počeli upijati novitete iz stranih kultura [4].

3.1. Odjevni predmeti

Četiri najpoznatija Kineska odjevna tipa su Hanfu, Tang Suit, Qipao (Cheongsam) te Zhongshan Suit. Stil drevnog Han odijevanja se može sažeti tako da sadrži elemente odjeće koji su raspoređeni na karakteristične, a ponekad i specifične načine. Što čini znatnu razliku od odijevanja u drugim etničkim skupinama u Kini kao primjerice od odijevanja u skupini Manchu (Qipao) za koji se novije vrijeme smatra da je tradicionalna kineska haljina [4].

Hanfu (Han odijevanje je najrasprostranjenije jer je većina Kineza Han nacionalnosti) je najstariji od Kineske tradicionalne odjeće. Hanfu kao odjeću brzo je usvojila i promovirala vladajuća klasa, nakon čega postaje tradicionalno odijevanje etničke skupine Han [4].

Qipao ili Cheongsam/Changshan tradicionalno odijevanje u etničkoj skupini Manchu. Qipao se razvio iz ženskih changpao (duga haljina) za vrijeme vladavine dinastije Qing. Qipao je uska haljina koja „grli“ tijelo žene, a sadrži karakteristične značajke porijekla Manchua. Iako je Cheongsam njezino kantonsko ime, za vrijeme 1920-1930, također se naziva i „mandarinskim ogrtačem“, a posebno ju populariziraju Kineski socijalisti i žene iz više, vladajuće klase ("Qipao (Ch'i-p'ao)". Encyclopedia Britannica). Dok je muška verzija Changashan. Changashan je tradicionalni ogrtač/dugačka jakna koju nose muškarci. Poznat je i kao changpao (chángpáo „dugački ogrtač“) ili dagua (dàguà, „velika jakna“). Često su ga nosili muškarci s magua ili "jaknom za jahanje". Ove su vrste odijevanja široko prihvaćene počevši od vladara manchua iz dinastije Qing, koji su zahtijevali da muškarci na određenim položajima nose ovaj stil [4] .

Mandarinska kineska riječ changshan povezana je s kantonskim izrazom chèuhng sàam. To je na engleskom bilo posuđeno kao "cheongsam." Za razliku od izraza za mandarinu, chèuhngsàam se može odnositi i na mušku i žensku odjeću. U Hong Kongu se taj pojam često

koristi za žensku odjeću, a ne za muški changshan. Zbog duge britanske prisutnosti u Hong Kongu, ta se lokalna upotreba odrazila na značenju cheongsama u engleskom jeziku, što se odnosi isključivo na žensku odjeću [5]. Tablica 1. detaljnije pojašnjava razlike u slojevima odjeće između Han i Manchu odijevanja u Kini.

Tablica 1.: [4] : Razlike između Han i Manchu odijevanja u Kini

komponente odijevanja	Han	Manchu
gornji odjevni predmeti	sastoji se od „yi“ koji ima opuštenu otvoreni rever, „yi“ je odjevni predmet koji je otvorenijeg ovratnika sa preklapajućim reverima, nose ga oba spola	sastoji se od „pao“ koji ima pričvršćen rever oko vrata te nema otvor, „pao“ je odjevni predmet koji je zatvoren preko cijelog tijela, nose ga isključivo muškarci
donji odjevni predmeti	sastoji se od suknje zvane „chang“	sastoji se hlača zvanih „ku“
ovratnici	u većini jedna strana prelazi preko druge, preklapa se, na način da lijeva strana ide preko desne	paralelni okomiti ovratnici sa paralelnim dijagonalnim reverima, koji se preklapaju
rukavi	dugi i opuštenu/prošireni	uski i zategnuti
kopčanje	rijetko se koristi u većini slučajeva se skriva	mnogobrojno i istaknuto kopčanje
struk	pojasevi i remeni koriste se osim za naglašavanje struka i za zatvaranje, pričvršćivanje i namještanje odjeće u struku	ravni ukrašeni sustavi za zatvaranje obično se koriste za pričvršćivanje ovratnika i namještanje odjeće oko vrata i gornjeg dijela trupa, pa je samim time istaknut struk

Kompletan set odjeće sastavljen je iz nekoliko zasebnih komada:

Yi je odjevni predmet s otvorenim ovratnikom i nose ga oba spola, Pao je zatvorena odjeća za tijelo, koju nose samo muškarci, Ru je otvorena košulja s ovratnikom koji se preklapa križno, Shan je otvorena košulja ili jakna s križnim ovratnikom, koja se nosi preko prsluka, Qun ili chang je suknja za žene i muškarce, a Ku su hlače [4].

Tang Suit ili Tang odijelo često se odnosi na vrstu kineskih jakni. Riječ Tang odijela (Tangzhuang) stvorili su prekomorski Kinezi. Kao najbogatija i najmoćnija dinastija u povijesti kineskog feudalnog društva, Tangsko carstvo (618.-907.) Bilo je toliko poznato u svijetu da stranci prekooceanski kineski narod nazivali 'narod Tanga', a mjesta u kojima žive 'kineski gradovi' i odjeću koju nose 'Tangzhuang' (Tang odijelo). Tang odijelo ili Tangzhuang ima dvije vrste u kineskoj kulturi, koje se međusobno razlikuju u stilu. Jedna se odnosi na autentičnu odjeću iz doba Tang-a koja se razvila iz Hanfua, a sadrži kopčanje bez gumba koji prekrivaju desnu stranu i preklapaju se preko lijeve strane i vezan je u pojasu, dužine do gležnja, što daje slobodan, lagan i elegantan dojam. Drugi se odnosi na mušku jaknu iz Manchua koja je nastala iz Magua iz dinastije Qing (1644-1911), a nastala je apsorbiranjem metode rezanja odijela zapadnog stila, koja sadrži stajaći ovratnik, žabu (gumb izrađen od zamršenih zapletenih žica) i duijin (vrsta jakne u kineskom stilu s gumbima na prednjoj strani), a danas je poznata i kao Pseudo-Tangzhuang [4]. Slika broj 2. prikazuje Tang odijelo.

Slika 2. Tang odijelo

Zhongshan suit ili Zhongshan odijelo poznatije i kao Mao suit ili Mao odijelo je dizajnirao Sun Zhongshan (ili Sun Yat-sen) kombinirajući odijelo zapadnog stila i kinesku odjeću, koje je postalo izuzetno popularno među kineskim narodom od njegovog postanka, posebno za vrijeme Kine (1911-1949), a sadrži četiri džepa, pet većih središnjih gumba sprijeda i tri manja gumba na mandžeti na oba rukava. Odijelo Zhongshan ima snažna simbolička značenja prema konceptu dizajna Sun Zhongshana. Četiri džepa predstavljaju četiri vrline (dobročudnost, odanost, prodornost i sramotu). Pet većih gumba simbolizira razdvajanje pet ovlasti (uprava, zakonodavstvo, nadležnost, ispitivanje i nadzor). Tri manja gumba s mandžetama na oba rukava predstavljaju "tri načela naroda" (nacionalizam, demokracija i narodni život, kako ih je iznio Sun Yat-sen). Dvije obrnute džepne preklopke u obliku olovke simboliziraju procvat države kulturom, a ne vojnom snagom. Zatvoreni ovratnik s zatvaračem predstavlja pažljiv stav prema upravljanju državnim poslovima, a jednodijelno odijelo predstavlja jedinstvo Kine [4]. Slika broj 3. prikazuje Zhongshan ili Mao odijelo.

Slika 3. Zhongshan ili Mao odijelo

Prema Yangu postoje 3 načina odijevanja u različitim formalnostima:

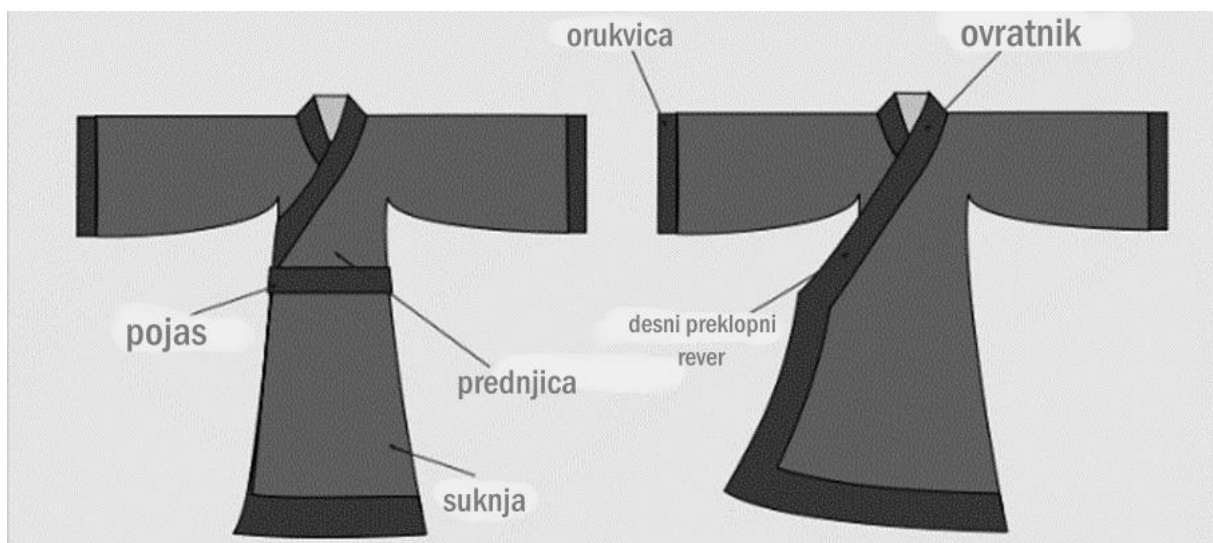
Kineska odjeća Han promijenila se i evoluirala od svojih uobičajenih pretpostavki u dinastiji Shang. Mnogi raniji dizajni su neutralni prema spolu i jednostavniji od kasnijih primjera. Kasniji odjevni komadi uključuju više komada odjeće uključujući s muškarcima koji obično nose hlače i ženama koje obično nose suknje. Odjeća za žene obično naglašava prirodne obline tijela pomoću omatanja gornjim odjevnim komadima ili vezanja uz pojasom na struku.

a) Neformalno odijevanje

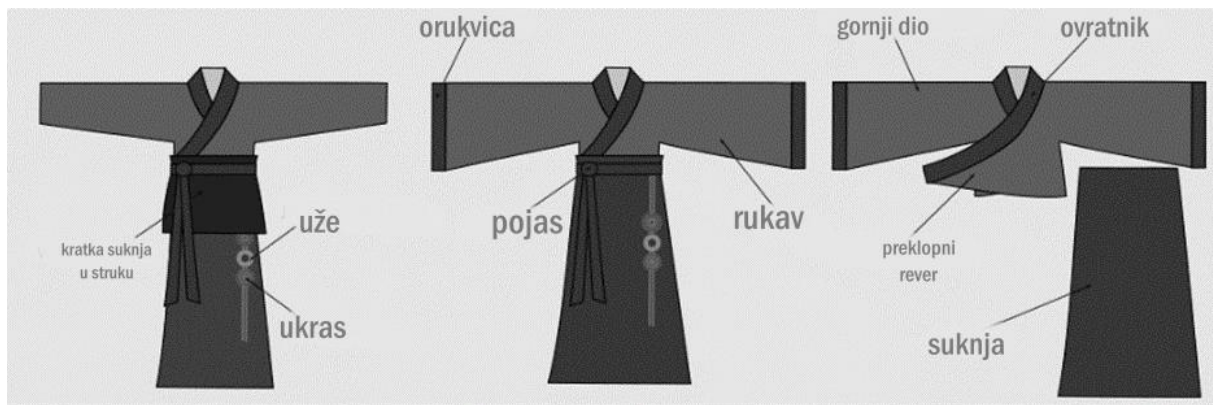
Ovakav način odijevanja uključuje gornju odjeću poput „yi“, donju (hlače za muškarce ili suknja za žene, u terminologiji chang ili qun) i jednodijelne haljine koje se jednom ili više puta omataju oko tijela -shenyi.

Zhongyi ili zhongdan: unutarnja odjeća, uglavnom bijeli pamuk ili svila. Shanqun: kratki kaput s dugom suknjom. Ruqun: gornji odjevni predmet s odvojenim donjim rubljem ili suknjom. Kuzhe : kratki kaput s hlačama. Zhiduo / zhishen : ogrtač iz dinastije Ming, sličan zhiju shenyi, ali sa otvorima sa strane i 'zašivenim rukavima' (tj. Manžeta od rukava je zatvorena, osim malog otvora za ruku koja prolazi). Daopao / Fusha): svečane haljine taoističkih / budističkih svećenika. Daopao ne znači nužno taoistički ogrtač, on je zapravo stil haljine za učenjake. Taoistička verzija Daopaa naziva se De Luo, a budistička verzija naziva se Hai Qing.

Tipičan set odjeće može se sastojati od dva ili tri sloja. Prvi sloj odjeće uglavnom je zhongyi, što je obično unutarnji odjevni predmet slično majici i hlačama. Sljedeći sloj je glavni sloj odjeće koji je uglavnom zatvoren sprijeda. Može postojati opcijski treći sloj koji je često ogrtač nazvan zhaoshan koji je otvoren sprijeda. Složeniji setovi mogu imati mnogo više slojeva. Kao obuća su bijele čarape i cipele od crne tkanine (s bijelim potplatima) norma, ali u prošlosti su cipele mogle imati prednju ploču lica pričvršćenu na vrh cipela. Tamošnje religijske skupine mogu imati chevrone (nešto poput starki) s bijelim prugama. Slika broj četiri prikazuje izgled Shenya, a slika broj pet prikazuje formu ruqun odjeće.

Slika 4. Prikaz Shenya

Slika 5. Prikaz forme ruqun odjeće :

b) Polu formalno odijevanje

Dio tradicionalne kineske odjeće može se učiniti polu formalnim dodavanjem sljedećih odgovarajućih predmeta: Chang: suknja s naborom, Bixi : duga prednja platnena „ploča“ pričvršćena u pojasu, Zhaoshan : dugački kaput s otvorenim prednjim dijelom, Guan ili bilo koji formalni šešir. Općenito, ovaj oblik nošenja pogodan je za susrete s gostima ili za odlaske na sastanke i druge posebne kulturne dane. Ovaj oblik odijevanja često nose plemstva ili viša klasa, jer su to često skupi komadi odjeće, obično izrađeni od svile i damasta. Rukavi kaputa često su dublji od shenyia kako bi stvorili voluminozniji izgled.

c) Formalno odijevanje

Pored neformalnog i polu formalnog odijevanja, postoji oblik odijevanja koji se nosi samo na posebnim obredima (poput važnih žrtvovanja ili vjerskih aktivnosti) ili od posebnih ljudi koji ih nose (poput službenika i careva). Svečano nošenje obično podrazumijeva dugo nošenje s dugim rukavima, osim Xuanduan.

Svečana odjeća može obuhvaćati: Xuanduan : vrlo formalni tamni ogrtač, ekvivalent zapadnoj „white tie“ formi, Shenyi : dugačak odjevni predmet koji obuhvaća i omata cijelo tijelo, Quju : odjevni predmet koji dijagonalno omata tijelo, Zhiju : ravni reveri. Yuanlingshan, lanshan ili panlingpao : zatvoreni ogrtači s okruglim ovratnikom; uglavnom se koriste za službeno ili akademsko odijevanje.

Slika 6. Prikaz Xuanduan ogrtača u primjeni

Naj formalnija haljina koju civili mogu nositi je xuanduan (ponekad zvan yuanduan), koji se sastoji od crne ili tamnoplave gornje odjeće koja seže do koljena s dugim rukavima (često s bijelim obrubima), donje crvene podstave , crveni bixi (koji može imati motiv i / ili biti obrubljen crnom bojom), opcionalni bijeli pojas s dva bijela metala koja vise sa strane ili lagano s prednje strane nazivaju se peishou i dugačak crni guan. Uz to, mogu nositi dugački žad gui ili drveni hu štap (koristi se za pozdrav). Ovaj oblik odijevanja uglavnom se koristi u žrtvenim obredima kao što su Ji Tian i Ji Zu , ali je prikladan i za državne prigode. Xuanduan je u osnovi pojednostavljena verzija pune sudske haljine službenika i plemstva. Oni iz vjerskog reda nose običan odjevni predmet srednjeg sloja, a prati visoko ukrašeni ogrtač ili kaput. Taoisti imaju 'grimiznu haljinu' koja je izrađena od velikog ogrtača zašivenog uz rub kako bi se stvorili vrlo dugi rukavi koji se koriste u vrlo formalnim ritualima. Često su grimizne boje sa širokim porubom i ukrašeni zamršenim simbolima i motivima, poput yin i yang Taiji simbola. Budisti imaju ogrtač sa zlatnim linijama na grimiznoj pozadini, stvarajući uzorak od opeke koji je omotan preko lijevog ramena i pričvršćen na desnoj strani tijela sa konopima. Mogu postojati i dodatna oblikovanja, posebno za visoke svećenike. Oni na akademiji ili u službenoj vlasti imaju prepoznatljive haljine (poznate kao izmjene u uvjetima sudskog odijevanja). To varira o godinama, ali obično su haljine s okruglim ovratnikom sprijeda. Najizrazitija karakteristika je pokrivala za glavu koja imaju prikačena krila. Nose ih samo oni koji su položili građanske ispite, ali varijaciju njih mogu nositi obični učenjaci i laici, pa čak i mladoženja na vjenčanju (ali bez šešira) [4].

3.2. Tradicionalno dvorsko odijevanje

Dvorska haljina je haljina koja se nosi u vrlo formalnim prigodama i ceremonijama u prisustvu monarha (poput ceremonije ustoličenja). Čitav ansambl odjeće može se sastojati od mnogih složenih slojeva i izgleda vrlo dotjerano. Haljina u dvorištu slična je xuanduanima u komponentama, ali ima dodatne ukrase i razrađena je. Često su jarko obojene vermilionom (obojenim sjajnim crvenim ili grimiznim pigmentom, izvorno napravljenim od praškastog mineralnog cinobara, i odgovarajućom bojom) i plavom bojom. Postoje razne verzije takvih haljina koje se nose za određene prigode. Mianfu - vjerska dvorska haljina cara, službenika ili plemstva. Bianfu - svečana vojna odora cara, službenika ili plemstva. Chaofu - crvena svečana haljina cara, službenika ili plemstva. Gongfu - svečana haljina u skladu s redovima. Changfu - svakodnevna haljina za dvorište [6]. Praktična uporaba dvorskih haljina zastarjela je u novije vrijeme budući da u Kini više nema vladajući monarha.

3.3. Oglavlja, frizure, nakit

Često se kao i kad je riječ o Hrvatskoj narodnoj nošnji, tako i sada u Kini upravo pokrivalima za glavu ili načinima uređivanja kose stavlja naglasak to jest ističe se zanimanje, socijalni ili društveni te ekonomski status osobe. Karakteristično je da muškarci nose ogavlja, a žene oblikuju kosu. Tipične vrste muških pokrivala nazivaju se *jin* (meka kapa), *mao* (ukočeni šešir) i *guan* (pokrivalo koje se nosi u svečanim prilikama). Dužnosnici i akademici imaju zaseban set šešira, obično *putou*, *wushamao*, *si-fang pingding jin* (fangjin) i *Zhuangzi jin* [4].

Slika 7. Prikaz posebnog šešira

Tipična frizura za žene je *ji*, ali postoje i složenije frizure. Osim toga, ukrašavanje kose bilo je također presudni dio svakodnevnog života drevnih Hana. Muškarci i žene obično bi prestali rezati kosu nakon što dosegnu odraslu dob. To je obilježeno kineskom ceremonijom odrastanja *Guan Liom*, obično izvedenom u dobi od 15 do 20 godina. Dopustili bi da njihova kosa prirodno raste do smrti, uključujući i dlake na licu. Do toga je došlo zbog Konfucijeva učenja „Shenti fa fu, shou zhu fumu, bu gan huishang, xiaozhi shi ye (身體髮膚，受諸父母，毀傷毀傷孝之始也)“ - što se otprilike može prevesti kao „Moje tijelo, kosu i kožu daju mi otac i majka, ne usuđujem se oštetiti ili dirati išta od tog, jer je to najmanje što mogu učiniti da častim i poštujem roditelje. Šišanje nečije kose u drevnoj Kini smatralo se zakonskom kaznom nazvanom "Kun", koja je služila za ponižavanje kriminalaca. Djeca su bila izuzeta od gornje zapovijedi, mogli su kratko ošišati kosu, praviti različite vrste čvorova ili pletenica ili je jednostavno pustiti da visi bez ikakve brige, pogotovo zato što su takvu odluku obično donosili roditelji, a ne sama djeca, stoga roditeljsko poštovanje nije narušeno. Nakon što su ušli u odraslu dob, svaki muškarac bio je dužan vezati svoju dugu kosu u rep zvan „*ji*“ ili na glavi ili iza nje i uvijek ga pokrivati raznim pokrivačima (osim budističkih redovnika koji uvijek imaju potpuno obrijane glave, bez kose kako bi pokazali da su "odsječeni od zemaljskih veza smrtnog svijeta", a taoistički redovnici, koji bi obično koristili štapove za kosu zvane „*zān*“ da drže punđu na mjestu bez skrivanja). Stoga je 'rašćupana kosa', uobičajeni, ali pogrešan prikaz drevnih kineskih muških figura viđenih u većini modernih kineskih drama ili filmova s kosom (bez dlake na licu) obješenu s obje strane i / ili na leđima, povijesno netočne. Žene su s druge strane imale više izbora u pogledu ukrašavanja kose kao odrasle osobe. Još uvijek su mogle kosu rasporediti u razne vrste frizura kako bi im odgovaralo. Bilo je različitih načina za žene u raznim dinastičkim razdobljima. Takva stroga tradicija kose bez rezanja primjenjivana je tijekom cijele povijesti Kine, od vremena Konfucija do kraja dinastije Ming (1644. godine poslije Krista), kada je princ Qing Dorgon prisilio muškarce Han da prihvate frizuru muškaraca iz Manchua, koji su im obrijali čela i skupljali ostatak kose u rep na stražnjoj strani, kako bi pokazali da su predali Qing vlasti. Djeca i žene Han bili su pošteđeni ovog zakona, kao i taoističkim monasima kojima je bilo dopušteno čuvati kosu, a budističkim redovnicima bilo je omogućeno da briju kosu [7].

Za nakit tradicionalno je to bila obrada metala i izrada nakita koju su uglavnom obavljali muškarci. Tradicionalno je nakit izrađen od srebra, koji je postao dostupan diljem kontinentalne Kine za vrijeme dinastije Ming (1368–1643). Služeći kao bitan element odijevanja i kao oblik prijenosnog bogatstva, nakit je imao mogućnost komunicirati osobni

identitet i status. Uzorci i motivi koji se nalaze u nakitu obično se temelje na onima izvršenim vezenjem. Nakit se tradicionalno nosi u slojevima, a količina i veličina se vrednuju. Kovanice se mogu koristiti kao ukrasni elementi i privući izvorni naglasak na prijenosnom bogatstvu. Postoji šest kategorija nakita. Najviše su ukrasi za glavu, što može poprimiti oblik rogova, šešira, kruna ili ukosnica. Ukrasi za prsa i vrat su osnovni ukrasi koji mogu biti u obliku prstena za vrat, privjesaka ili prsne plakete. Leđa također mogu biti ukrašena privjescima ili plaketama, dok se struk može ukrasiti remenom sa srebrnim ukrasom. Ruke su ukrašene raznolikošću narukvica i prstena. Uz to, odjeća može imati prikačene srebrne ukrase. Ti ukrasi obično imaju oblik zvona ili gumba (prikaz ukrasa na suknji slika broj osam). Suvremeni nakit snažno odbija komade koji su tradicionalno bili ručno izrađeni od strane lokalnih srebrnjaka. Privjesci, plakete, prstenje i narukvice dostupni su za kupnju na novogodišnjim festivalima i na Internetu. Reprodukcijske kovanice (često francuski franci) mogu se kupiti unaprijed i koristiti za ukrašavanje odjevnih predmeta koji su ili domaći ili kupljeni u trgovini. Nakit je obično izrađen od legure srebra i mesinga ili može biti izrađen od legure koja podsjeća na izgled srebra. Nakit mogu izrađivati muškarci ili žene s prebivalištem u ruralnoj Kini, može biti tvornički izrađen na lokacijama kroz Zlatni trokut. Tradicionalno su haljine bile jasne oznake etničkog identiteta i članstva neke skupine. Šešire, turbane i složene naglavne haljine izrađene su od materijala kao što su tkani tekstil ili konjska dlaka, a mogli su biti ukrašeni metalnim pločicama ili kovanicama, kao i školjkama, perlama ili kostima. Na suvremenom tržištu mogu se kupiti ukrasi za glavu/kosu koji nalikuju tradicionalnim oblicima. Turbani mogu biti prethodno namotani preko jezgre pjene, umjesto prirodnih vlakana može se koristiti sintetika i umjesto srebra mogu se koristiti legure. Uz to se mogu nositi i naglavne haljine od strane pojedinaca koji nisu pripadnici manjinske tradicije iz koje je razvijena. Umjesto da se nosi kao znak pripadnosti određenoj manjini grupe, oni se nose kao znak šireg oblika kulturne identifikacije. Obuća kineskih manjinskih skupina pokazuje utjecaje iz inozemstva. Neke manjinske skupine nose cipele s podstavljenom platformom. Cipele ove prirode vjerojatno su odvratile utjecaj Manchua. Neke manjinske skupine nose niske cipele s kratkim nogavicama otkrivenih nožnih prstiju. Cipele ove prirode ukazuju na utjecaj srednje Azije. Tamo nema dokaza koji bi ukazivali na to da su manjinske skupine prihvale kinesku tradiciju Hana i vezivanje stopala. Kineske manjine u dijaspori uglavnom prihvaćaju masovno proizvedenu obuću koja je tipična za regiju u kojoj žive. Tradicije oblačenja kineskih manjinskih naroda bogate su, raznolike i mijenjaju se. Složenost dekorativnih tehnika, sofisticiranost simboličke komunikacije i obećanja koja se razvijaju pružaju uvid u sve segmente. Žive tradicije tih ljudi ilustriraju važnost odijevanja kao sredstva

stvaranja i izražavanja etničkog identiteta. Uz to, ove tradicije odijevanja ilustriraju snažnu interakciju između tradicionalne i suvremene kulture [8] .

Slika 8. Prikaz ukrasa na suknji

3.4. Tradicijska odjeća manjina u Kini

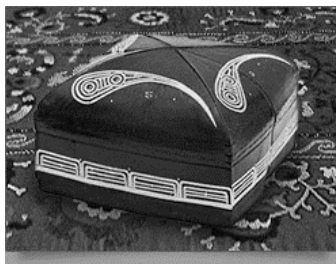
Mongoli u Kini nose svoju tradicionalnu odjeću tako zvanu *Deel*. Mongoli vole nositi lijepu, bogato ukrašenu odjeću koja nadoknađuje jednostavan, asketski nomadski način života. Oštra klima i nelagodan život zahtijevaju pažnju na najmanje detalje odjeće. Ormar nomada kompaktan je, ali ima mnogo varijacija koje mogu poslužiti u različite svrhe. "Nevjerovatno je kako je ova nacija izmislila odjeću koja može odgovarati svim godišnjim dobima i potrebama, dobro je promišljena i korištena na mnogo različitih načina", napisali su srednjovjekovni putnici iz Europe. Mongolska odjeća slijedi princip "Što ja imam, neka to i nosim". Iznenađujuće promjene vremena s temperaturama koje se kreću i do 20 stupnjeva, nagle snježne ili pješčane oluje čine da nomadi budu uvijek spremni u svakoj situaciji. Kad nomadski pastir odvede stado svojih ovaca na pašnjake, on nosi sa sobom sve potrebno za preživljavanje. Međutim, to ne znači nužno i velike torbe jer jahanje konja i njegovanje životinja zahtijevaju slobodu pokreta, a odjeća je dizajnirana na način koji dopušta slobodu. Deel ili dugačka tekstilna haljina koja čini osnovu gotovo cijele mongolske odjeće. Osim što je glavna haljina, ona može poslužiti kao pokrivač, šator i prekrivač protiv neželjenih pogleda. Ovisno o vremenskim ili radnim potrebama, ostali komadi poput jakne ili kaputa mogu nadopuniti Deel. Deel je napravljen tako da savršeno štiti od hladnoće i vjetrova. Ako je potrebno, njezini dugi rukavi zaviruju dolje da služe kao rukavice. Široka od pojasa nadalje, izrađena od nekoliko metara dugog tekstila, te pojas koji služi kao korzet koji štiti od jakog

drhtanja tijekom brze vožnje konja. Također služi kao vješalica na koju se može pričvrstiti nož, vatreni kamen, šalica i drugi pribor. Džep formiran iznad pojasa, idealno je mjesto za čuvanje sitnih predmeta. U nomadskoj kulturi posebna se pažnja posvećivala kvaliteti odjeće i njezinoj urednosti, jer bi nedostatak gumba, otkopčani šav ili labavi čvor mogao koštati života tijekom iznenadne snježne oluje ili brze vožnje konja [8].

Slika 9. Prikaz mongolske haljine Deel

Uyghurs, Hui i ostali Muslimani u Kini nose posebnu kapu po kojoj se razlikuju i ističu od drugih ljudi takozvane Tubeteike. Muškarcima muslimanima je u prošlosti bilo zabranjeno da imaju glavu u javnosti, pa je tubeteika dugo bila dio svakodnevnih pokrivača za glavu u središnjoj i istočnoj Aziji. Danas se ove kape ne nose univerzalno svaki dan, posebno u gradovima (osim starijih muškaraca). Međutim, gotovo uvijek ih stavljaju tijekom vjerskih praznika (Qurban Bayram - Eid al-Adha i Ramazan Bayram - Eid al-Fitr), namaz-molitve, sprovodi i komemoracije. Postoje dvije verzije Tubeteike četvrtasta i okrugla [8].

Slika 10. Prikaz četvrtaste Tubeteike

Slika 11. Prikaz okrugle Tubeteik

3.5. Materijali i tehnike

Sakupljanje vlakana, pređenje, tkanje, izrada odjeće i ukrašavanje odjevnih predmeta su tradicionalno djelo žena. U Kineskim selima mnogo mladih djevojaka su i dalje upoznate s tim naporima koji počinju oko pete godine života. Međutim, kineske manjine koje žive u urbanim sredinama i u cijeloj dijaspori vrlo vjerojatno neće nastaviti razvijati ove vještine. Tradicionalno najčešće korištena vlakna u proizvodnji tkanina bila je konoplja. Biljka konoplje je bila lako dostupna većini manjinskih skupina. Izvorno su biljke prerađivane unutar sela, vlakna su se petljala u niti, a tkanina se tkala na rudimentarnim tkalačkim stanovima, a zatim bojadisala s prirodnim pigmentima. Poboljšana trgovina i povećana industrijalizacija u Kini utjecala je na oslanjanje na kućne tkanine za mnoge manjine, čak i one koji i dalje žive u izoliranim selima. Vuna, pamuk, lan, sintetika i svila (posebno gubitak tehnike vezenja u svili) s vremenom postaju sve dostupniji. Dodatno, za kineske manjinske skupine koje žive diljem industrijaliziranog svijeta, takve tkanine kao metalni poliester i obloge poput šljokica odabrane su iz velike ponude masovno proizvedenog tekstila. Odabir se temelji na cijeni, ukusu i namjeravanoj uporabi. Tijekom vremena masovno proizvedena i sintetička roba su kulturno ovjerena i sada ih moderni kineski pripadnici manjinskih grupa smatraju tradicionalnim. Izrada odjeće općenito je prilično jednostavna. Gornja odjeća za oboje (muškarce i žene) oslanja se na manipulaciju pravokutnim pločama kako bi stvorili tunike različitih duljina rukava koji su labavi ili uski. Jakne su raznolike temeljene na sličnim principima. Hlače i pregače uglavnom se temelje na pravokutnicima, do su suknje cjevastog oblika. Dok se gradnja većine odjevnih predmeta oslanja na jednostavnu, efikasnu i ekonomičnu upotrebu tkanina, ukrašavanje odjevnih predmeta predstavljaju prikaz koji je potrebno dodatno razraditi. Postavke ukrasne tehnike razlikuju se među manjinskim skupinama, dok se simboli i motivi razlikuju na razini etničke skupine i podskupine ili klana. Višekratne tehnike se često koriste na jednom odjevnom predmetu, što rezultira odjećom velike složenosti i raznolikosti u pogledu boje i teksture. Hmong/Miao ljudi preferiraju tkaninu koja je slojevito ukrašena kao paj ntaub, što znači donja tkanina. Tradicionalno se koristi više oblika složenih tehnika primjene. Kod obrnutog aplikacija uključuje nanošenje tkanine, koja se zatim proreže tako da se u unutrašnjosti slojevi mogu otkriti pažljivim preklapanjem, uvrtnjem i šivanjem izloženih rubova. Druga metoda, poznata kao tehnika preklopa i uvlačenja, izvodi se manipuliranjem vitkim trakama tkanine koje se primjenjuju u slojevima, s približno 1/8 inča svakog sloja kojem je dozvoljeno prikazivanje. Podstavljena tehnika je također tradicionalna tehnika. Ovdje je ispod područja aplikatora umetnut pamuk ili

tkanina za stvaranje trodimenzionalnost. Vezenje je tehnika koja se slavi i cijeni u mnogim dijelovima Kine. Vezovi mogu biti slobodnog stila ili prebrojani šavovi. Može se izvesti s jednom ili dvije igle. To može biti praktički ravno ili trodimenzionalno. Složenost i količina veza na odjeći kineske manjine tradicionalno je bio ponos ponosa i za proizvođača i za korisnika. Značila je vještinu stvaratelja i bogatstvo obitelji. Neke kineske manjinske skupine opiru se bojadisanju. Za izradu tekstilnog uzorka se vosak ili smola izrađena od pepela i voska ili pasta od soje nanosi se na tkaninu sa gramofonskom iglom. Jednom kada se uzorak izvede, tradicionalno se boji u indigo kupelji. Tkanina se neprestano boji dok se ne postigne željena nijansa. Nastalo obojenje indigo tonovi se kreću od svijetloplave do nijanse koja je gotovo crna. Tradicionalno kineske manjinske skupine, uključujući Hmong, glazirale su svoju tkaninu prirodnim tvarima kako bi bile sjajne. Glazirana tkanina postiže se tretiranje umočene tkanine s bjelanjkom, svinjskom krvlju ili proteinima i bjelančevinama dobivenim iz bivola za kuhanje. Te se stvari nanose četkom, a zatim je tkanina kalendirana (pretučena u kamenoj zdjeli drvenom palicom/čekićem). Odjeća izrađena i ukrašena kod kuće za upotrebu članova obitelji jest gotovo uvijek više kvalitete od onih proizvedenih za prodaju. Kulturni turizam, relativno nov koncept u Kini, stvorio je potražnju za ručno izrađenim odjevnim predmetima. U selima se redovito održavaju autobusni prijevozi za kineske i međunarodne turiste koji putuju na udaljene lokacije kako bi svjedočili onome što se smatra antičkim načinom života. Upravo ti turisti kupuju tradicionalnu odjeću kao suvenir. Zahtjevi koje stvara kulturni turizam bez sumnje će utjecati na kvalitetu i količinu tradicionalnih odjevnih predmeta izrađenih za privatnu potrošnju i korist. Uz to, napredovanje masovne kulture na tim izoliranim staništima manjinskih kultura utjecalo je na mlađe generacije Hmong-a, Yao-a, Hanija i Lahu (za ime nekoliko manjinskih skupina). Industrijalizacija kulture znači da se mlade žene, vlasnice ove tradicije, raseljavaju i napuštaju vjekovne tradicije izrade odjeće i ukrašavanja [8].

4. NARODNA NOŠNJA JAPANANA

Japan je otočna zemlja u istočnoj Aziji i sjeverozapadu Tihog oceana. Graniči s Japanskim morem na zapadu i prostire se od Ohotskog mora na sjeveru do Istočnokineskog mora i Tajvana na jugu. Japan je dio Tihog vatrenog prstena i obuhvaća arhipelag od 6.852 otoka na 377.975 kvadratnih kilometara, njegovih pet glavnih otoka, od sjevera do juga, su Hokkaido, Honshu, Shikoku, Kyushu i Okinawa. Tokio je glavni i najveći grad. Slika broj dvanaest prikazuje geografski položaj Japana.

Slika 12. Teritorij Japana

Japan ima dugu i kulturno sofisticiranu povijest koja datira više tisuća godina. Različita razdoblja u povijesti Japana (iz perspektive kršćanskog kalendara) uključuju mnoge jedinstvene ere posvećene određenim carevima, uključujući razdoblje Heian (794–1185), razdoblje Kamakure (1185–1333), razdoblje Muromachi (1333–1573), razdoblje Momoyama (1573–1615), razdoblje Edo (1615–1868), Genroku ere (1688–1704) i Meijie restauriranje (1868–1912). Stilovi odjeće iz ovih era su se razvijali naprijed, evoluirali s vremenom te su postizali različite varijacije stila na koji utječu odnosi pojedinih shogunata s drugim zemljama, poput Kine, a kasnije s europskim narodima, isprekidani periodima velike izolacije (npr. razdoblje Edo). Shogun je vojni i dinastički vođa u Japanu, svaki od ovih vođa su imali različite kulturne i političke prakse koje su ih odvajale od drugih shoguna. Trgovačke i političke veze razvijale su se kroz povijest Japana u svrhu pomoći, tvoreći trenutni sustav vlasti, ustavnu monarhiju, s carskim šefom države ili carem, i izabranim političkim vođom u obliku premijera te ministra koji vodi izabranu vladu. Svako doba je imalo različite razine stabilnosti, na primjer bilo je nestabilnih godina u razdoblju Muromachi u 14. i 15. stoljeću, kada su se dešavale mnoge društvene promjene i kada urbanizacija postaje ozbiljna. Podjele i

granice klase u Japanu bile su stroge, a jedan jednostavan način za održavanje podjela bio je putem upotreba pomoćnih zakona koji su ograničavali uporabu određenih tkanina i boja ili stilova odjeće onima u različitim klasama. Odjeća elite bila je strogo kontrolirana i imala je veliko značenje, simbolizirajući mjesto gdje se svaka osoba rangirala u društvu u odnosu na druge. Odjeća je istaknula čovjekovo bogatstvo ili položaj u vladi/društvu. Strogo je zabranjeno seljacima, onima izvan klase nositi svilu, što si ionako ne bi mogli priuštiti. U Edo Japanu velika ekspanzija urbanizacije značila je da svaki veliki urbani grad ima centar koji je postao poznat po određenim aktivnostima, a ovisno o tome tko je u to vrijeme bio shogun, glavni grad zemlje često se mijenjao. Kyoto je bio carski grad i centar zanata i umjetnosti, a Osaka je bilo tradicionalno središte trgovine. Edo, je u to vrijeme bio političko središte. Postojao je strog sustav četiri klase. Samurajski ratnici bili su u vrhu društva, a slijedili su ih agrarna klasa i zanatlije, a tada su u najnižoj klasi bili trgovci, koji su često bili vrlo bogati. Uobičajeni narod u Edo Japanu uključivao je one u klasi trgovaca i zanatlije koji su postali najutjecajni u pogledu modnih inovacija. Bili su poznati kao građani (chonin). Najviši od svega u društvu bila je carska obitelj i aristokracija, a najnepovjerljiviji bili su potpuno izvan vrlo nefleksibilnog klasnog sustava i ne prihvaćeni od strane društva. Ti bi ljudi imali profesije kao prostitucija, gluma ili grobari. Japan je bio novčano društvo s bogatim trgovcima i poljoprivrednicima. Nije bilo načina da trgovci troše svoj novac kako bi kupili svoj „put“ u višu klasu, slojeve ili da politički napreduju, pa su umjesto toga novac raskošno potrošili na umjetnost, užitak i prekrasan tekstil. Bila je to bogata trgovačka klasa koja je diktirala modu kojom su pokazali bogatstvo njihove obitelji. Tradicionalnija i konzervativnija haljina bila je namijenjena konzervativnoj aristokraciji koja je nosila carske stilove. Shogun je često donosio stroge propise o tome tko može nositi određene boje i uzorke na njihovim kosutama (prethodnica modernog kimona) i o metodama bojenja koje su oni koristili za izradu odjevnih predmeta. Zakoni su se provodili dio vremena, i to samo za vladavinu nekih shoguna. Kazna je mogla biti oštra, u obliku gubitka sve zemlje i ostalih nekretnina. Ovisno o shogunu i koliko je bio konzervativan, sumarni zakoni su se morali strogo poštovati ili je ljudima bilo dopušteno nošenje onoga u čemu su se osjećali dobro i što su htjeli. Ljubičasta boja uobičajeno je bila ograničena u mnogim kulturama, uključujući japansku, jer je bila skupa proizvodnja, a majstori u Japanu koji su je proizvodili to jest pripravljali bili su cijenjeni kao vrsni umjetnici, prepoznatljivi po svojim tamno, obojenim prstima. Njihove ruke označile su ih kao ljude koje treba poštovati unutar društva. Pred kraj ere Momoyama 1615. godine, dugogodišnji građanski rat i nemiri su uslijedili nakon dužeg razdoblja stabilnosti i mira koji je vodio shogun iz Tokugawe. Dvjesto godina Edo razdoblja, doba Genroku i Meija bili su u

velikoj mjeri bez utjecaja iz drugih zemalja i bili su razdoblja kada je Japan razvio svoj jedinstveni i snažni kulturni identitet. U 19. stoljeću završila je izolacija Japana. Ugovor iz Kanagawe iz 1854. značio je da je Japan uz pomoć Sjedinjenih Država, počeo razvijati vrlo jaku industrijsku bazu modernizacijom što dovodi do promjena u japanskoj kulturi. Japan je stekao veliku ekonomsku snagu tijekom druge polovice 19. i početkom 20. stoljeća i bilo je to vrlo veliko društvo koje je gradilo carstvo koje je željelo zavladatai cijelom Azijom. Japan je prestigao i Rusiju i Kinu u regiji te okupirao teritorije, uključujući Južnu Koreju i Tajvan, kao i Mandžurij (Kineska regija) 1932., a zatim i cijelu Kinu do 1937. godine. Japan je napao Sjedinjene Države u Pearl Harboru na Havajima 7. prosinca 1941. Ovaj napad izazvao je Sjedinjene Države na pridruživanje Drugom svjetskom ratu i na europskom i na Pacifičkoj fronti, štiteći europske interese u regiji. Nuklearno bombardiranje od strane Sjedinjenih Država grada Hirošime i Nagasakia desilo se 1945. godine. Kraj Drugog svjetskog rata značio je izvjestan poraz Japanaca, i vraćeni su teritoriji koje su stekli okupacijom. Godinama nakon Japan i Sjedinjene Države postali su saveznici, a s pomoću od strane Sjedinjenih Država, japansko gospodarstvo osiguralo je 30 godina gospodarstva bez presedana za rast i veliko bogatstvo mnogih Japanaca. Japanci su poznati po njihovoj strogoj i snažnoj radnoj etici i zato što su vrlo vješti u tehnologiji. Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća došlo je do pada gospodarskog rasta u Japanu da bi se prilagodio pretjeranim opterećenjima duga vrlo velikih japanskih korporacija. Zemlja konstantno opada u ekonomskom rastu te su ga pretekli Kina i Indija u smislu rasta u 2011. godini, što ga čini četvrtim najvećim gospodarstvom na svijetu [8].

Otpriblike 73 posto Japana šumovito je, planinsko i neprimjereno za poljoprivrednu, industrijsku ili stambenu upotrebu. Kao rezultat toga, naseljene zone, uglavnom u obalnim područjima, imaju izuzetno visoku gustoću naseljenosti te to Japan čini jednom od najgušće naseljenih zemalja. Japan je zbog svog položaja sklon potresima, cunamijima i erupcijama vulkana, što zasigurno utječe i na odjeću u Japanu. Klima u Japanu je pretežito umjerena, no ona varira od sjevera do juga Barnes, Gina [9].

Japansko je stanovništvo u srpnju 2011. bilo 127.368.088. Ljudi su uglavnom budisti ili slijede šintoizam, a mnogi se identificiraju kao sljedbenici oba vjerovanja. U Japanu ima relativno malo kršćana. Zemlja je arhipelag od 6.852 otoka smještena u Tihom oceanu. Većina stanovništva Japana živi na četiri glavna otoka, uključujući Hokkaido, Honshu (gdje živi osamdest posto stanovništva), Shikoku i Kyushu. Populacija je uglavnom homogena, samo oko dva posto njih se etnički razlikuje. Japan ima uglavnom umjerenu klimu, ali velika

je varijacija od sjevernog dijela, s dugim hladnim zimama i puno snijega, do planinskih predjela, poput Shikokua, s blagim vremenom tijekom cijele godine. Na Okinawi je sezona kiše u svibnju, ali sezona kiše u Honshu (malo sjevernije) traje sve do lipnja, vrhunac tajfuna je u kolovozu i rujnu. Japan je 2011. godine opustošio snažan potres u Tohokuu, koji je bio praćen divovskim i nevjerojatno destruktivnim cunamijem u sjevernom dijelu zemlje. Japanski otoci nalaze se u visoko vulkanskom pojasu poznatom kao Tihi Vatretni prsten koji često ima velike, štetne potresa i vulkanske aktivnosti. Postoji preko 100 aktivnih vulkana [8].

4.1. Odjevni predmeti

Narodna nošnja u Japanu kao i u Kini dijeli se na poznatije odjevne predmete i na one manje poznate, od koji je najpoznatiji Kimono, dok su manje poznati no svejedno važni Junihitoe, Sokutai, Hakama. Manjinske skupine u Japanu nose svoju odjeću te tako Fukuoka Prefecture odijevaju Mizu hippi i fundoshi, a Hokkaido skupina odijeva Ainu [8].

Kosodu, prethodnicu Kimona su nosili i muškarci i žene i za oba spola je bila doista ista odjeća, razlikovala se po stilovima primijenjenog dizajna i načinu na koji se nosila/vezala. Kineski i korejski stilovi odijevanja snažno su utjecali na razvoj ove odjeće, s dugotrajnim učinkom i upotrebom u Japanu. Prije razdoblja Heian, koje je započelo u osmom stoljeću, i muškarci i žene nosili su odjeću u obliku košulje ispod kaputa, nalik kosodi. Muškarci su ispod imali hlače, a žene ispod još jedan sloj suknje zvan mo. U isto vrijeme, kosoda se nosila kao unutarnja odjeća, a žene su nosile više slojeva vanjskih odjevnih predmeta, poznatih kao kasane shozoku. Na uzorke su uglavnom primijenjeni načini vezenja, boja i tkani dizajn vanjske haljine, a rane kosode jednostavno su izrađene od bijele svile. Obični ljudi su počeli nositi kosodu, ali to nije bilo od fine svile, nego od grubljih vlakana, poput lana. Obični ljudi su ovaj odjevni predmet nosili izvana, za razliku od aristokracije koja ga je nosila samo kao unutarnji odjevni predmet. Vjerojatno nije bila ukrašena, zbog ograničenja primjene boje i dizajna za siromašne. Tek krajem 15. stoljeća kosoda se nosila kao vanjski odjevni predmet u Japanu, bez obzira na društvenu klasu. Različit je bio sadržaj vlakana, razrađenost primijenjenog dizajna i metoda bojadisanja. Kosoda je zamijenjena na kraju razdoblja Edo krajem 1860-ih s kimonom, što jednostavno znači "Stvar za obući." Prije polovice 1900-ih, žene su izrađivale kimono za cijelu obitelj i brinule su se o njima s velikom pažnjom i oprezom tijekom pranja i sušenja [8].

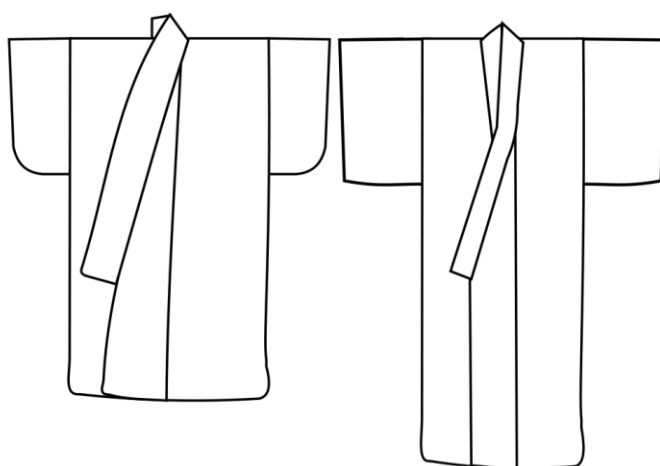

Slika 13. Ženska kosoda, svilena, obična tkanja , 19. stoljeće
(Philadelphia Museum of Art, Pennsylvania/The Samuel S.
White 3rd and Vera White Collection, 1967/The Bridgeman Art
Library)

4.1.1. Kimono

Poput kosode, kimono je vanjski odjevni predmet koji se veže u struku, a uglavnom je isti dizajn, konstrukcija i za muškarce i za žene. Muškarci rijetko nose kimono kao odjeću sada u novije vrijeme, ali se kimono smatra tradicionalnim odijevanjem za oba spola. Upotrijebljena tkanina pri izradi kimona dolazi u balama tkanine dužine 12 yardi (11 m), a široka je samo 14 inča (30 cm). Tkanina se reže na osam komada potrebnih za konstruiranje odjavnog predmeta (dva rukava, dva komada spojena na sredini leđa, dva komada za prednji dio i ovratnici). Postoji nekoliko različitih stilova kimona i razine formalnosti, a diktira ih prilika događaja. Dok većina Japanaca nosi svoj kimono samo za posebne prigode, poput vjenčanja i festivala, još uvijek postoje tradicije povezane s upotrebom ove odjeće. Tradicionalno, Japanci su sezonski mijenjali odjeću, kimono je bio jače obložen ili prešani za zimu i lagano obložen za ljeto izveden u pamuku ili svili. Prekriveni kimono nosio se uglavnom kod kuće, a ne u javnosti. Muški kimono sada se nosi za svečane prilike i izrađuje se od vrlo formalnih tkanina, poput bujne crne svile, i ukrašen je obiteljskim grbom. Postavljanje obiteljskog grba je važno, a kad na kimonu postoji pet obilježja u obliku grba, to je formalni kimono, ali kad se nađu samo tri, to je kimono koji je namijenjen za manje formalnu priliku. Muškarci moraju nositi dodatnu odjeću u najformalnijim prilikama, što uključuje kraći kimono koji se nosi preko

crnih svečanih i svilenih hlača. Najmanje formalni kimono izrađen je od ostalih vrsta vlakana, uključujući toplu vunu, hladan pamuk ili lan, ali i od vlakana dobivenih novim tehnologijama, poput umjetnih vlakana koja se koriste kao jeftinije alternative za skupe svile korištene u prošlosti. Za žene, dizajn kimona i boja se moraju odabrati s velikom pažnjom i pozornost na njezin bračni status i dob. Kao i prošlih dana, svečani kimono često je jarko obojen šarenim uzorcima i dizajnom koji sadrži veliko značenje. Konstrukcija s najdužim rukavima dopire do donjeg ruba kimona, blizu dužine poda, a nose ih mladenke za vjenčanja, a kraće dužine rukava nose gosti. Crni krep tomesode, nose udane žene, a lijepe boje njezine mladosti su zamijenjene obiteljskim grbovima i uzorcima, ograničenim i skoncentriranim na donji rub odjeće. Obi (dugi pojas) koriste oba spola da drže kimono zajedno. Pojas je najčešće vezan straga, ali određene vrste žena (npr. gejša) može ga vezati sprijeda i imati duge krajeve koji vise niz prednji dio do poda. Ženski obi (pojas) je često dug 4 m i širok 30 cm. Žene to mogu imati vezano u mnogo različitih stilova vezanja, uključujući jednostavanu četvrtastu mašnu s leđa. Muški obi (pojas) može varirati prema formalnosti prigode. Obični tri inča široki izrađeni su od vrlo ukočene svile i svezan je u pola mašne. Poznat je kao kaku-obi. Vrlo široki (51 cm) obi se omota oko struka barem dva puta i zatim se veže ili zatakne u pojas. I muški i ženski obi mogu imati razrađeni primijenjeni dizajn, a za vrlo formalne prigode su često centralni dio cijele odjevne kombinacije. Mogu koštati čak poprilično više od kimona. Ispod kimona muškarci i žene nose nekoliko različitih odjevnih predmeta, koji se tradicionalno ne drže zajedno s gumbima, već s pomno dizajniranim pojasevima koji pomažu održati sve na svojem mjestu [8].

Slika 14. Usporedba Kosode (lijevo) i Kimona (desno)

Hakama je podijeljena ili nepodijeljena suknja koja nalikuje širokom paru hlača. Hakamu su u prošlosti nosili i muškarci i žene, a u današnje se doba mogu nositi na razne formalne ili neformalne događaje. Hakama se obično nabire u struku i pričvršćuje se vezicama preko obia. Za žene se ispod hakama može nositi kraći kimono radi lakšeg kretanja. Hakama se nosi u nekoliko budističkih umjetnosti kao što su aikido, kendo, iaidō i naginata. Nosi ih i Miko u Shintō svetišlima. Tradicionalno se umjetnost nošenja kimona (poznata kao kitsuke) prenosila od majke na kćer kao jednostavno učenje oblačenja, a u moderno vrijeme se to uči i u specijalnim kimono školama. Prvo se stavlja tabi, to su bijele pamučne čarape. Zatim se navlači donje rublje, a slijede gornji dio i ogrtač. Potom se oblači nagajuban (under-kimono) koji se zatim vezuje koshihimom. Povrh svega se oblači kimono, s lijevom stranom koja prekriva desnu, sveže se sa jednom ili dva koshihima i zaglađuje se remenom od datejime (poput gumiranog pojasa). Obi su zatim vezani na mjestu. Kimono se uvijek nosi preklop lijevo-desno, iznimka se radi jedino u slučaju ako ga nose mrtvi, u tom slučaju se nosi preklop desno-lijevo [10].

Vrste Kimona:

a) *Yukata* kimono je povremeni pamučni ljetni kimono. Yukata su izvorno bili vrlo jednostavni kimono od indiga i bijelog pamuka, nešto više od ogrtača koji se nosio ili unutar kuće ili za šetnju lokalno, yukatu su također nosili gosti u gostionicama. Otprilike od sredine 1980-ih pa nadalje, počeli su se proizvoditi u širokom rasponu boja i dizajna, odgovarajući na zahtjev za ležernijim kimonom koji bi se mogao nositi na ljetni festival. U današnje je vrijeme većina yukata jarko obojena (za žene) s velikim motivima iz različitih razdoblja. Nose se uz hanhaba obi (pola širine obi) ili heko obi (mekani, šljokičasti obi) [5].

b) *Furisode* kimono je najformalniji kimono za mladu, često neoženjenu ženu. Ukrašen je šarenim uzorcima cijelom širinom i dužinom, a obično ih nose za seijin šiki (Dan dolaska) ili vjenčanja, bilo od strane same nevjeste ili nevjenčane mlađe rodbine. Rukavi furisode prosječno su dugi od 100-110 cm. Chu-furisode (furisode srednje veličine) ima kraće rukave duljine otprilike 80 cm, većina chu-furisode je *vintage* kimono, budući da se moderne furisode ne nose dovoljno često da bi mogle opravdati kupnju ležernijeg oblika haljine, iako potpuno novi chu-furisode postoje [5].

c) *Hōmongi* kimono ili kimono koji se nosi prilikom posjete. Razlikuje se po svom položaju motiva - motivi teku preko stražnjeg desnog ramena i stražnjeg desnog rukava, prednjeg lijevog ramena i prednjeg lijevog rukava. Homongi se najprije grubo šivao, radio se nacr

dizajna na tkanini, prije nego što bi se iskrojilo da se ponovo oboji. Homongijev bliski rođak, tsukesage, modelirao je obrise na vijku prije šivanja. Ovom se metodom proizvodnje obično mogu razlikovati dvije, jer će motivi na hōmongiju vjerojatno tečno prelaziti preko šavova na način što općenito neće dogoditi tsukesage. Međutim, između njih je nekad gotovo nemoguće naći razliku. Homongi mogu nositi i udane i nevjenčane žene, prijatelji mladenke često će na vjenčanjima i domjencima nositi homongi. Također se mogu nositi na formalnim zabavama [5].

d) *Iromuji* kimono ili monokromatski kimono. Iako su jednobojni, iromuji mogu imati tkani dizajn, iromuji prikladni za jesen često su izrađeni od rinzu (svileni satenski damask) svile. Iromuji se obično nose za čajnu ceremoniju, jer se monokromni izgled smatra neintenzivnim za samu ceremoniju [5].

e) *Edo komon* vrsta je kimona prepoznatljivog po izuzetno malom ponavljajućem uzorku, obično izrađenom u bijeloj boji na obojenoj pozadini. Tehnika bojanja edo komon nastala je unutar klasa samuraja tijekom razdoblja Edo. Edo komon je po formalnosti sličan kao iromuji [5].

f) *Mofuku* je kimono pogodan za žalovanje, mofuku kimono i obi odlikuje se običnim, čvrstim crnim izgledom. Mofuku kimono obična je crna svila s pet kamona (oznake poput grba) , ispod kojeg se nosi bijelo donje rublje i bijele tabi (cipele). Muškarci nose istu vrstu kimona, s obijem i crno-bijelim ili crno-sivim prugastim hakama (široke suknja hlače), kombiniranim uz crne ili bijele zōri cipele. Potpuno crna kombinacija za žene je običan crni obi koji je obično rezerviran za one koji su najbliži pokojnicima. Oni koji su dalje nosit će kimono u tamnim i prigušenim bojama, a ne običan crni kimono sa smanjenim brojem kamona. U vremenskim periodima kada se kimono češće nosio, oni najbliži pokojnicima polako bi se počeli oblačiti u obojeni kimono tijekom nekoliko tjedana nakon smrti, a obi je bio posljednja stvar koja je promijenjena u boju [5].

g) *Kurotomesode* kimono ili kimono crnog kratkog rukava. Ovaj kimono je formalni kimono s crnom pozadinom i dizajnom uz rub, nošen na svečane događaje poput vjenčanja i svadbenih zabava. Dizajn je prisutan samo uz rub, što se dizajn diže više uz tijelo, smatra se da je njegov nositelj mlađi. Dizajn je ili simetrično postavljen na fuki i okumi dijelovima kimona, ili asimetrično postavljen duž cijelog ruba, pri čemu je dizajn u višoj razini postavljen na lijevoj strani, a niže na desnoj. Kurotomesode su uvijek izrađene od svile i mogu imati hiyoku - lažni sloj obloge - pričvršćen, povremeno s lagano podstavljenim rubom. Kurotomesoda obično

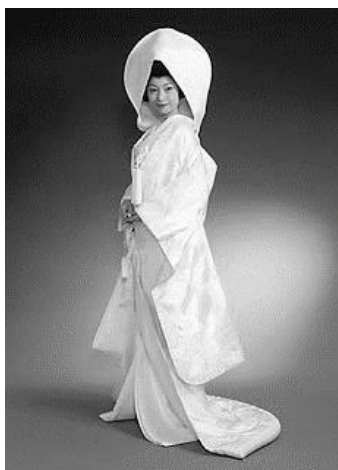
ima između 3 i 5 grba. Kurotomesoda, iako formalna odjeća, nije dopuštena na kraljevskom dvoru, jer je crna boja žalosti, unatoč dizajnu boja koje ukrašavaju sam kimono [5].

h) *Irotomesode* kimono ili kimono kratkih rukava u boji. Ova vrta kimona je nešto niže rangirana kao formalni kimono s približno istim položajem uzorka kao kurotomesode, ali na obojenoj pozadini. Položaj uzorka irotomesode otprilike je identičan kurotomesodi, premda uzorci koji se mogu vidjeti uzduž fukia i okumia mogu lagano doplivati do samog stražnjeg ruba. Irotomesode s pet kamona iste su formalnosti kao i bilo koji kurotomesod. Irotomesoda može biti izrađena od svile kao što je rinzu [5].

i) *Tsukesage* kimono je formalna odjeća nižeg ranga, korak ispod hōmongija, gdje motivi uglavnom ne prelaze preko šavova svakog krojnog dijela kimona, već imaju isti položaj kao homongi. Sličnosti između njih dvojice često dovode do zbunjenosti, pri čemu se neki tsukesage gotovo ne može razlikovati od homongia. Tsukesage može imati između jednog i tri kamona i može se nositi na zabavama, ali ne i ceremonijama ili izrazito formalnim događajima [5].

j) *Uchikake* je visoko formalni kimono koji se nosi samo kao mladenkina odjeća ili na pozornici. Naziv uchikake dolazi od glagola "uchikake-ru", "zavijesa", potječe otprilike iz 16. stoljeća iz mode vladajućih klasa tog vremena. Uchikake je napredovao u prekomjeran kimono koji su nosile samurajske žene prije nego što su ga u 20. stoljeću usvojile kao odjeću za mladenku. Uchikake se danas nose na isti način, iako se za razliku od svojih kolega iz 16. stoljeća, ne mogu udvostručiti kao običan kimono. Uchikake su dizajnirani tako da se pruža po podu kao svojevrsni kaput. Svadbeni uchikake obično su crveni ili bijeli, a često su ukrašeni raznim motivima. Budući da nisu dizajnirani za nošenje s obi pojansom, dezeni pokrivaju čitavu leđa [5].

k) *Shiromuku* je čisto bijeli svadbeni kimono koji nose mladenke za tradicionalnu japansku svadbenu svečanost. Ponekad opisanim kao bijeli uchikake, shiromuku se nosi za dio svadbene ceremonije, što simbolizira čistoću mladenke koja ulazi u brak. Nevjesta se kasnije nakon ceremonije može presvući u crveni uchikake da simbolizira dobru sreću. Zbog skupoće tradicionalne svadbene odjeće, malo je vjerojatno da će kupiti potpuno novu shiromuku, nije neobično iznajmiti kimono za posebne prigode, a poznata su shintska svetišta koja čuvaju i iznajmljuju shiromuku za tradicionalna vjenčanja ili ga naslijede od užih članova obitelji [5].

Slika 15. Prikaz Shiromuku kimona

l) *Susohiki ili Hikizuri* je izuzetno dugi kimono koji nose gejše, glumci u kabukiju i ljudi koji izvode tradicionalni japanski ples. Susohiki može biti dugačak do 230 cm i obično nije kraći od 200 cm od ramena do ruba, što omogućuje da se kimono povuče po podu. Ovratnik na susohiki se prišije dalje i dublje natrag u zatiljak, tako da se može spustiti mnogo niže, a da prednja strana kimona ne nadire gore. Rukavi padaju neravnomjerno uz tijelo, kraći su straga nego sprijeda, tako da se ispod pazuha ne vidi kad se ovratnik povuče prema dolje. Susohiki su različito vezani i kad se obuku, dok su redoviti kimono vezani vidljivim ohashorijima, a bočni šavovi su ravni, susohiki se povlače pomalo dijagonalno, kako bi naglasili bokove i osigurali da kimono staze lijepo stoje na podu [5].

m) *Jūnihitoe* kimono opisuje slojevite odjevne predmete koje su dvorske dame nosile tijekom razdoblja Heian. Jūnihitoe se sastojalo od dvanaest slojevitih odjevnih predmeta, pri čemu je unutarnja odjeća kosoda - prototip kimona s malim rukavima koji će s vremenom postati vanjski odjevni predmet koji se nosi. Ukupna težina jūnihitoe mogla je iznositi do 20 kg. Odjevni predmeti uređeni su sa relativno velikim motivima, a važniji aspekt bile su brojne zabilježene kombinacije boja. Važan dodatak ovoj odjeći bio je složena lepeza, koja se mogla povezati sa resicama za kimono. Lepeze su u cijelosti izrađene od čempresovog drveta, a dizajn je nacrtan na samim širokim letvicama lepeze, a bile su poznate kao hiōugi. Nijedan odjevni predmet iz Heian razdoblja ne opstaje i danas se jūnihitoe može promatrati kao reprodukcija u muzejima, filmovima, festivalima i demonstracijama. Carska kućanstva službeno ih još uvijek koriste u nekim važnim funkcijama, poput krunidbe nove carice [5].

4.2. Tradicionalna dvorska odjeća

Sokutai je složeno ruho koje su na japanskom carskom dvoru nosili samo dvorjani, aristokrati i car. Dijelovi sokutaija su shaku, ravna ritualna palica ili žezlo i šešir nazvan kanmuri. Sokutai se razlikuje od osobe do osobe, ovisno o činu i je li osoba civilni ili vojni dužnosnik. Vojni časnici nose najniži sloj s razdvojenim prednjim i stražnjim dijelovima u bočnom šavu kako bi se omogućilo slobodnije kretanje, dok su civilni službenici šivali dijelove. Najviši redovi (od prvog do trećeg) nose purpurnu boju, četvrti red nosi bordo, peti nosi grimiznu, šesti tamno zelenu, sedmi red svijetlo zelenu, osmi tamnoplavu i ostali redovi svijetloplave nijanse. Osobe bez reda ili klase obično nose smeđu ili svijetložutu boju, a tamnija, punija nijansa žute bila je rezervirana za cara. Zbog poteškoća u dobivanju boja potrebnih za proizvodnju ljubičaste i smeđe, ove su se boje tijekom Heian razdoblja promijenjene u crne. No više nisu u uobičajenoj upotrebi, sokutai još uvijek nose muški carski članovi dvora, uključujući carsku obitelj i vladine dužnosnike poput premijera u rijetkim prilikama, poput vjenčanja i obreda ustoličenja. U takvim prilikama žene poput carice ili princeze nose junihitoe [8].

4.3. Obuća i dodaci

Ženska obuća zamišljena je da pokaže kimono, tako da nije nužno detaljno ukrašena, ali je izrazito japanska. Japanci su vrlo strogi pa ne nose cipele u zatvorenom prostoru, pa je uklanjanje cipela neophodno prije ulaska u nečiji dom. Jednostavnost i gracioznost očekivali su se prilikom skidanja cipela, a savijanje dolje pri odijevanju u punom kimono outfitu bilo je teško i utjecalo je na stilove obuće. Drvo je glavni materijal koji se koristi u proizvodnji tradicionalne obuće. Postoje dvije vrste sandala za žene. Najprepoznatljiviji od njih je sandala od rižine slame (zori), s remenom između nožnih prstiju. Sandale u stilu japanki s velikim drvenim komadima koji podižu stopalo od tla nazivaju se geta. Geta često sadrže vrlo visoke „štule“, ponekad samo dva vitka komada drva koji dodiruju zemlju, a bila su korisna za mokre, snježne staze za hodanje, pomažući da stopala budu čista. Često su se nosile bijele pamučne čarape (tabi) s odvojenim nožnim dijelom za veliki nožni prst. Ove su čarape prihvatljive za nošenje u zatvorenom prostoru. Rižina slama i druge vrste povrtnih vlakana bile su korisne za izradu cipela i čizama pogodnih za teži rad. Čak su i riblje kože korištene za izradu čizama, a zatim su vezane uzicom kako bi ih čvrsto držale na nogama [8].

Slika 16. Geta sandale

Uz kimono možete nositi brojne dodatke koji se razlikuju ovisno o prigodi i upotrebi. Neki su svečani i nose se samo za posebne prigode, dok su drugi dio oblačenja u kimono i koriste se u praktičnijem smislu. I gejša (japanska zabavljačica) i maiko (osoba koja izučava za gejšu) nose varijacije sa uobičajenim dodacima koji se ne nalaze u svakodnevnom odijevanju. Hachimaki je tradicionalna japanska stilizirana traka za glavu, nošena kako bi zadržala znoj s nečijeg lica. U japanskim se medijima koristi kao traka za iskazivanje hrabrosti onog koji ih nosi, simbolizira napor uloženi u njihovu izradu, a u kabukiju može simbolizirati lik bolestan od ljubavi. Haori je kaput nalik kimonu, a razlikuju se u izgledu revera, haori sadrži ravne revere koji se ne preklapaju, izvorno su ih nosili muškarci do Meiji perioda kada ih počinju i žene nositi. Kasa je tradicionalni japanski kišobran, suncobran od papira, ti kišobrani se obično izrađuju od jedne drške bambusa koja se fino razdvaja na žice. Kinchaku je tradicionalna japanska torba koja nalikuje na vreću. Obi je pojas nalik na šal, zakopčan ili zavezan u ovratnike odjeće. Obi je često napravljen od svile i obično se nose s formalnijim sortama kimona. Obi može biti obične svilene boje, ali često su ukrašeni bojom za kravate, a obi za maiko su uvijek crvene boje sa zlatnom ili srebrnom folijom. Senu je ručna lepeza, obično izrađena od washi (polu plozirnog) papira obloženog bojom, lakom ili zlatnim listom, s bambusovim bodljicama. Osim što se koriste za hlađenje, senzualni obožavatelji koriste ih kao rekviziti za ples, a često se nose utaknute u obi. Tasuki je modni dodatak koji se koristi za držanje dugih rukava kimona. To je krilo napravljeno od tkanine ili trake koja se petlja preko svakog ramena i prelazi preko leđa korisnika. Dno rukava kimona može se zatim uviti u petlju, tako da ne visi tako nisko. Tenugui je tanki ručnik za ruke izrađen od pamuka. Tenugui

su obično veličine od 35 do 90 centimetara, obično su tkani i gotovo uvijek obojeni nekim uzorkom. Obično se duge strane završavaju ukosnicom, a kratke se stranice samo režu i tako ubrzo pokazuju neko habanje. Waraji su sandale izrađene od slamnatog konopa koje su u prošlosti bile standardna obuća običnih ljudi u Japanu. Waraji su u osnovi oblik zōrija, pa se nose vrlo slično. Glavna razlika (u nošenju) između zōri i warajija je u tome što nožni prsti tradicionalno lagano strše preko ruba warajija, to se ne događa sa zori sandalama [11].

4.4. Materijali i tehnike

Tehničko usavršavanje tekstilne proizvodnje, od tkanja do bojenja i sastavljanja odjeće, odavno je ponos kod uglednih majstora. Fini, visokokvalitetni tekstil koji se stoljećima proizvodi u Japanu pažljivo se proizvodi. Svilene bube uzgajaju se u kontroliranim uvjetima kako bi se stvorio najkvalitetniji filament vlakna što će zauzvrat postati tkanina izvrsne kvalitete kada se jednom isprede i uplete, ali dizajni i tehnike primijenjenog dizajna i boje dramatično su se mijenjali iz jednog razdoblja u drugo. Japanci na rano bojanje tkanina nisu gledali kao na likovnu umjetnost u tekstilnoj industriji, jer su svestrani uzorci vezanja bili tako fini i detaljni, dugotrajni i skupi da su smatrani višim oblicima umjetnosti. Bojenje je, međutim, postalo popularnim oblikom tekstilne umjetnosti među ljudima i nekoliko različitih tehnika razvijenih tijekom vremena. Shibori je onaj ukupni izraz koji se koristio za opisivanje otpornog bojenja u Japanu. Zapadnjacima je ovaj izraz možda više poznat kao složen i zamršen oblik kravate. Nekoliko tehnika bojenja shiboria uključivalo je vezanje tkanina u specifične uzorke s nitima (kanoko shibori), i skupljanje / pletenje tkanine pomoću privremenog uboda, zatim bojanje (nui shibori). Bojenje Tsujigahana, koje se koristi za drevne tkanine s kosodama, uključivalo je kombinaciju metoda, uključujući shibori metode zajedno s vezom, primjenu metala, folije i crtanje. Nuishime metoda je također metoda otpornog bojenja, ali koristi prošiveni uzorak gdje boja neće prodrijeti, otkrivajući na taj način uzorak. Kanoko shibori su postale fine umjetnost i bile su toliko posebne da su je nadzirali sumporni zakoni u razdoblju Edo. Tekstil je također oslikan kaki-e metodom ili haku metodom, gdje se metalni list nanosio na tkaninu, zajedno s složenim vezom koristeći neupotrebljivost boje nazvanu nui. Motivi koji su primijenjeni na tkanine ovisili su o tome tko je tko te o njegovoj ili njezinoj političkoj i društvenoj pripadnosti i bogatstvu. Odjeća ratnika, primjerice nosila je motive koji u uzorcima ističu strelice. Kosoda je važan odjevni predmet u japanskoj povijesnoj evoluciji mode za tradicionalne žene i muškarce. Kimono, koji je sada

uglavnom povezan s japanskim nacionalnim odijevanjem, doista je potomak ovog najvažnijeg kulturološkog okreta odjeće. Kosoda je izrađena od vrlo dugog i uskog komada tkanine sastavljenog u dvije duge ploče spojene u sredini straga i otvorene sprijeda. Rukav je također izrađen od dugačkih uskih komada tkanine i pričvršćen na ramenima. Kosoda je bila vezana u struku, a lijeva strana je prekrivala desnu i držala je na mjestu s pojasom, poznatim kao obi. Ovo je bila jednostavna odjeća s malo strukturnih elemenata dizajna ili krojenja, ali ono što ga je učinilo tako spektakularnim su boja i primijenjeni dizajni koji su pričama i temama prekrili tkanine. Dizajn rukava korišten je za razlikovanje dobi i bračnog statusa. Rukav furisode, koju karakterizira dizajn za spuštanje i zakretanje, nosile su samo neoženjene mlade žene. Duljina rukava bila je skraćena nakon udaje, a svijetle boje mladosti zamijenjene su prigušenim nijansama kako žena stari. Vrlo širok, ukočen rukav nosili su samo oni aristokrati koji su svoje dane provodili na dvoru [8].

5. PRIKAZ KOLEKCIJE

Slika 17. Modna ilustracija Modela 1

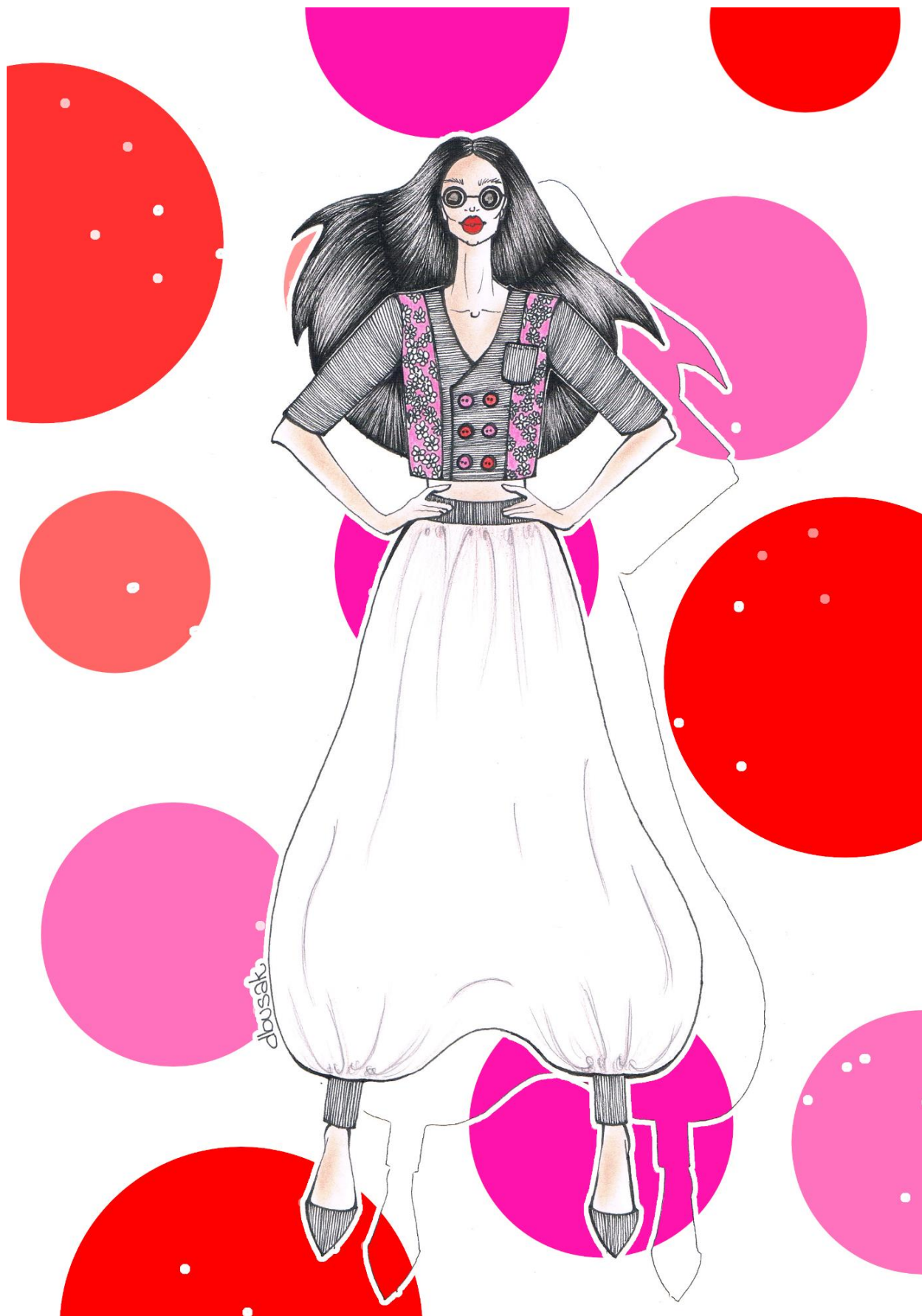
Slika 18. Modna ilustracija Modela 2

Slika 19. Modna ilustracija Modela 3

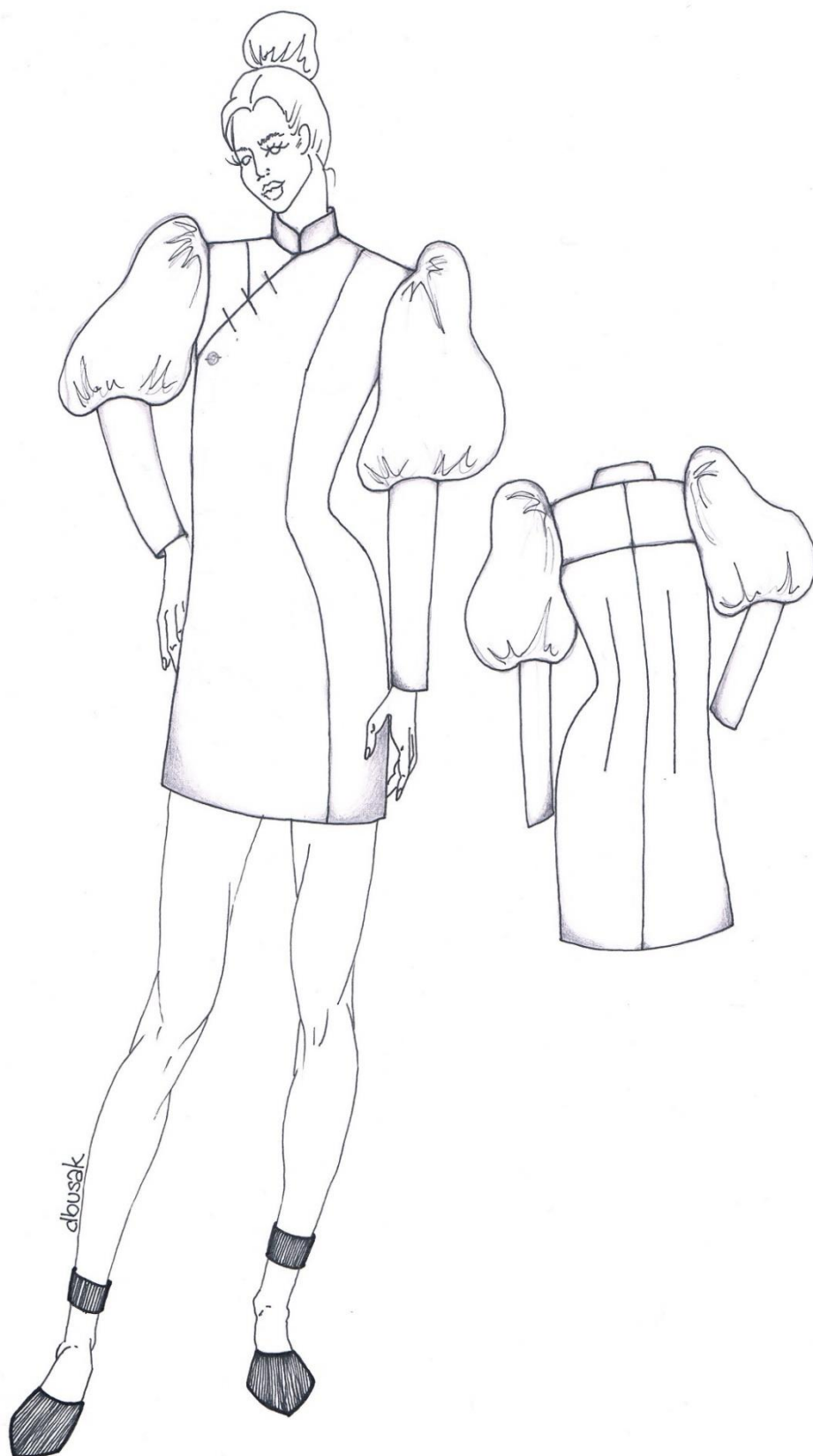

Slika 20. Modna ilustracija Modela 4

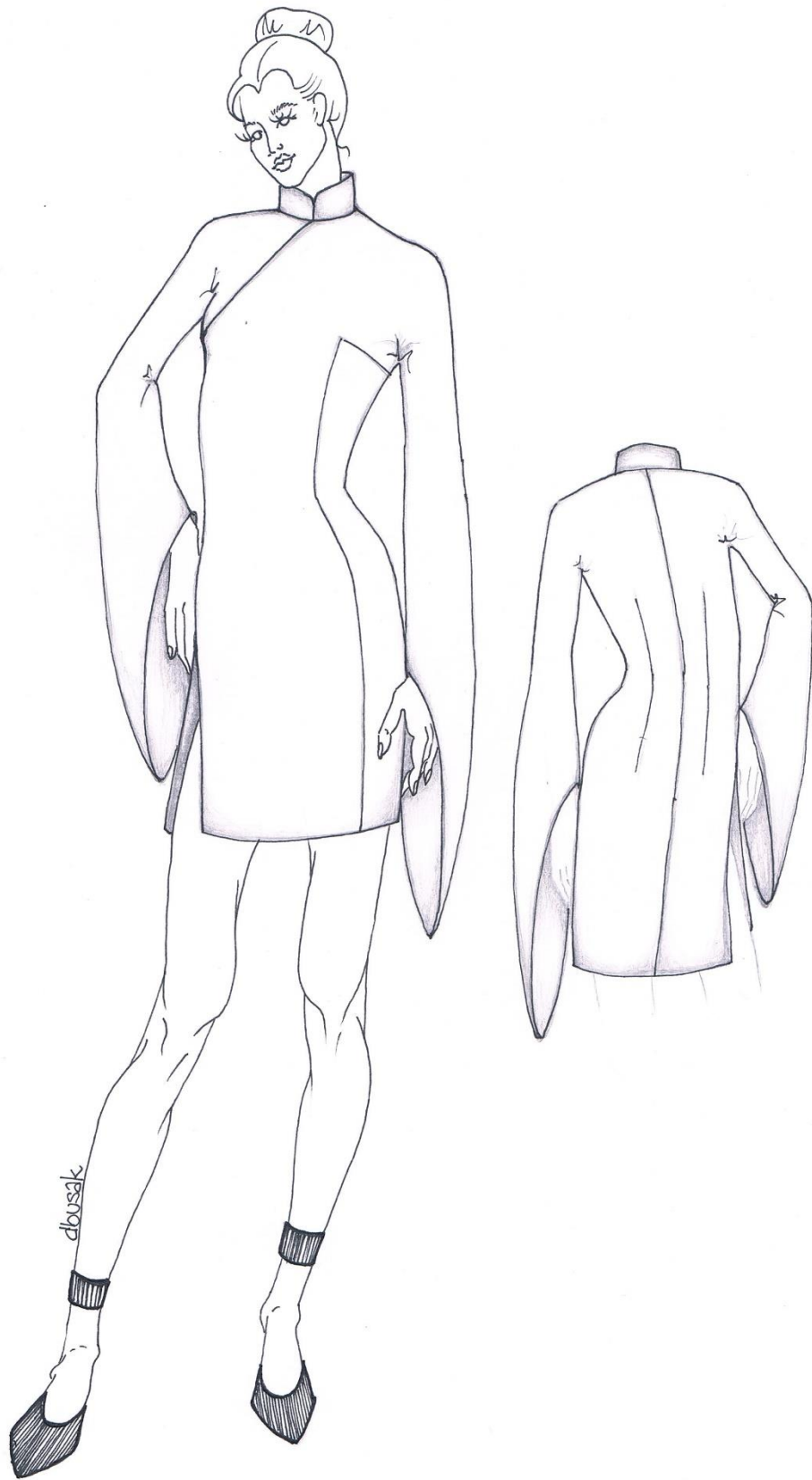

Slika 21. Modna ilustracija Modela 5

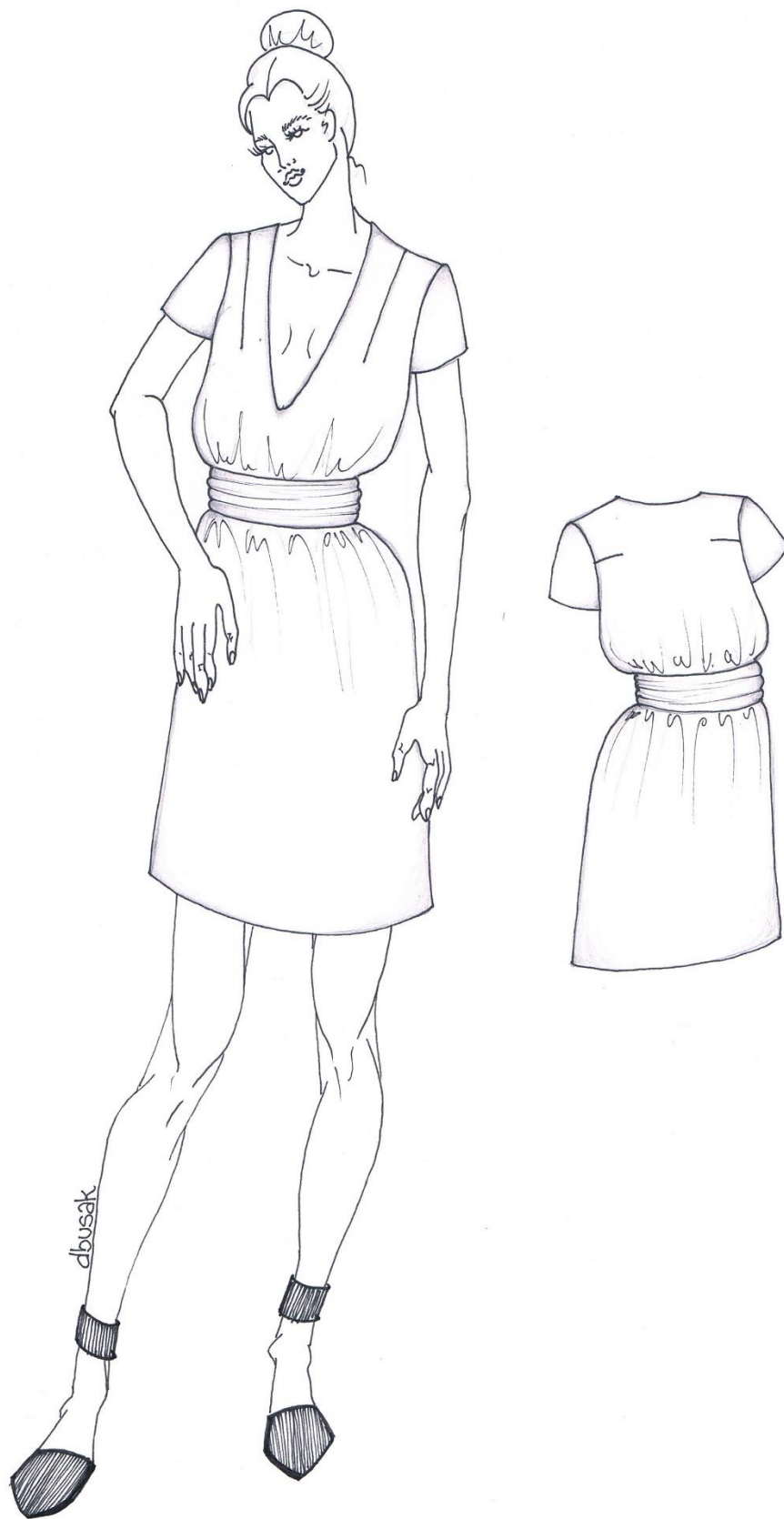
6. PROJEKTI CRTEŽI

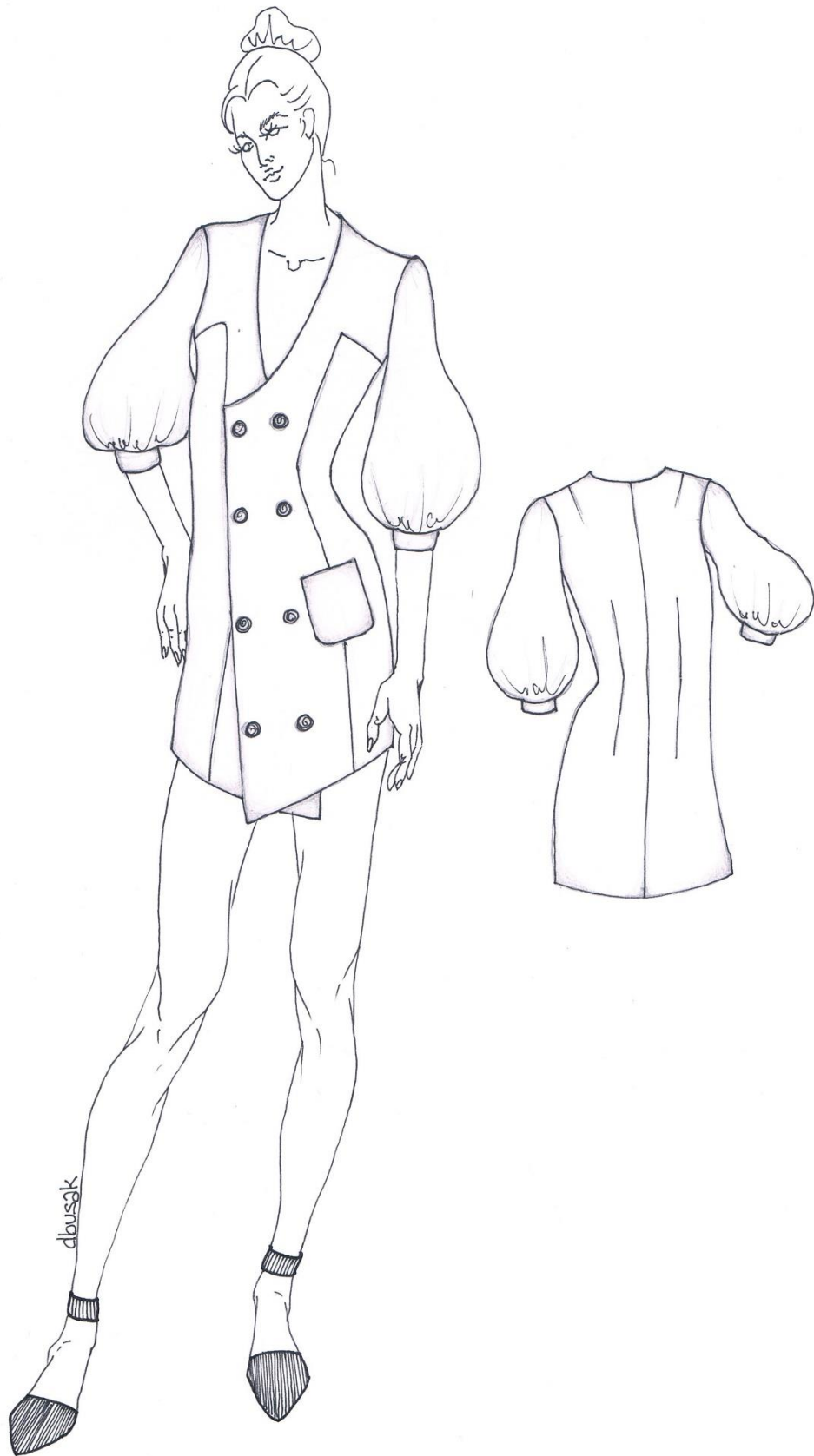
Slika 22. Projektni crtež Modela 1

Slika 23. Projektni crtež Modela 2

Slika 24. Projektni crtež Modela 3

Slika 25. Projektni crtež Modela 4

Slika 26. Projektni crtež Modela 5

7. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE

Konstrukcija haljine:

Odjevna veličina (Ov) : C-76 (srednji rast, normalni bokovi) (slovna oznaka S)

Glavne tjelesne mjere:

Tjelesna visina (Tv) = 176 cm

Opseg grudi (Og) = 88 cm

Opseg struka (Os) = 72 cm

Opseg bokova (Ob) = 96 cm

Konstruktivske mjere:

Dubina orukavlja (Do) = $1/10 \text{ Og} + 10,5 \text{ cm} + 1 \text{ cm} = 20,3 \text{ cm}$

Duljina leđa (Dl) = $1/4 \text{ Tv} - 1 \text{ cm} = 43 \text{ cm}$

Visina bokova (Vb) = $3/8 \text{ Tv} = 66 \text{ cm}$

Duljina kroja (Dk) = $5/8 \text{ Tv} = 110 \text{ cm}$

Širina vratnog izreza (Švi) = $1/20 \text{ Og} + 2 \text{ cm} = 6,4 \text{ cm}$

Visina prednjeg dijela (Vpd) = $\text{Dl} + 1/20 \text{ Og} - 0,5 \text{ cm} = 46,9 \text{ cm}$

Širina leđa (Šl) = $1/8 \text{ Og} + 5,5 \text{ cm} + 0,5 \text{ do } 1 \text{ cm} = 17 \text{ cm}$

Širina orukavlja (Šo) = $1/8 \text{ Og} - 1,5 \text{ cm} + 1,5 \text{ do } 2 \text{ cm} = 11 \text{ cm}$

Širina grudi (Šg) = $1/4 \text{ Og} - 4 \text{ cm} + 1,5 \text{ cm} = 19,5 \text{ cm}$

Širina struka (Šs) = $1/4 \text{ Os} - 1 \text{ cm} = 17 \text{ cm}$

Konstruktivske mjere za rukav:

Visina rukavnog izreza (Vri) = 36 cm

Opseg orukavlja (Oor) = 40 cm

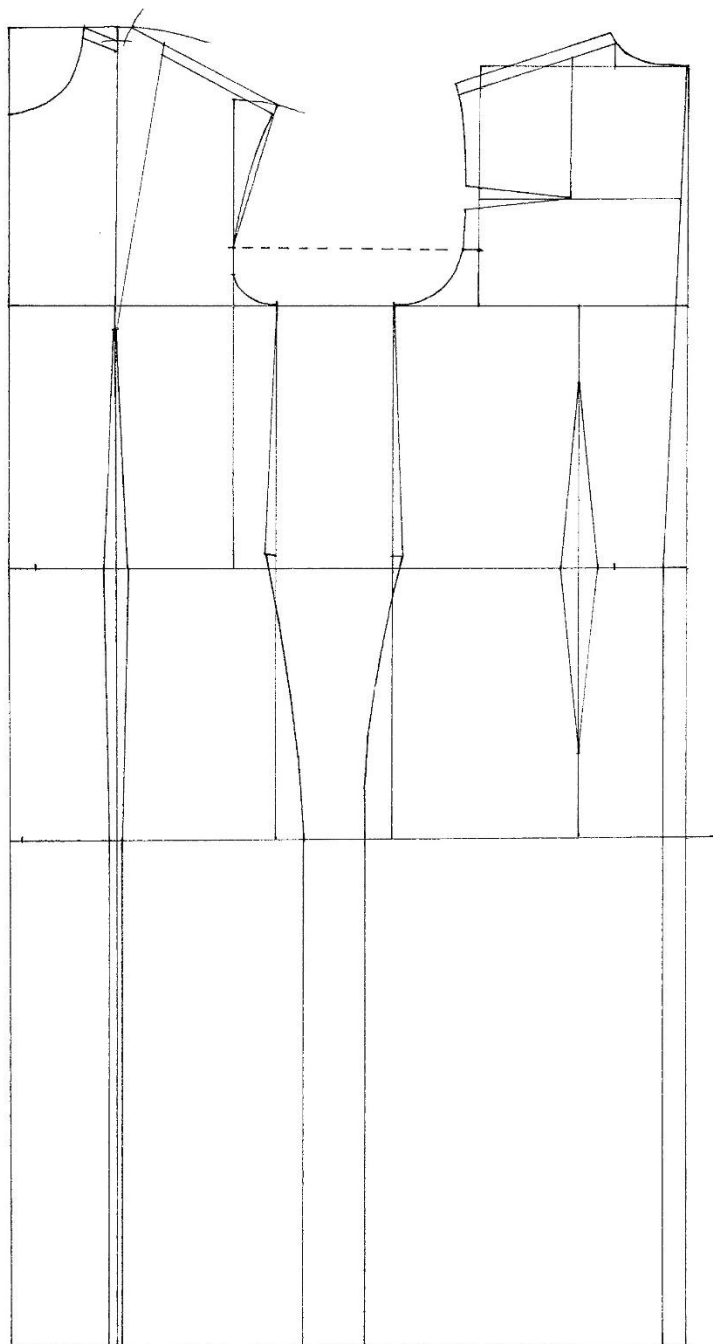
Duljina rukava (Dr) = $3/8 \text{ Tv} - 3 \text{ cm} = 63 \text{ cm}$

Visina rukavne okrugline (V_{ro}) = $1/2 V_{ri} - (2/10 \check{S}o + 0.5 \text{ do } 1.5 \text{ cm}) = 14.3 \text{ cm}$

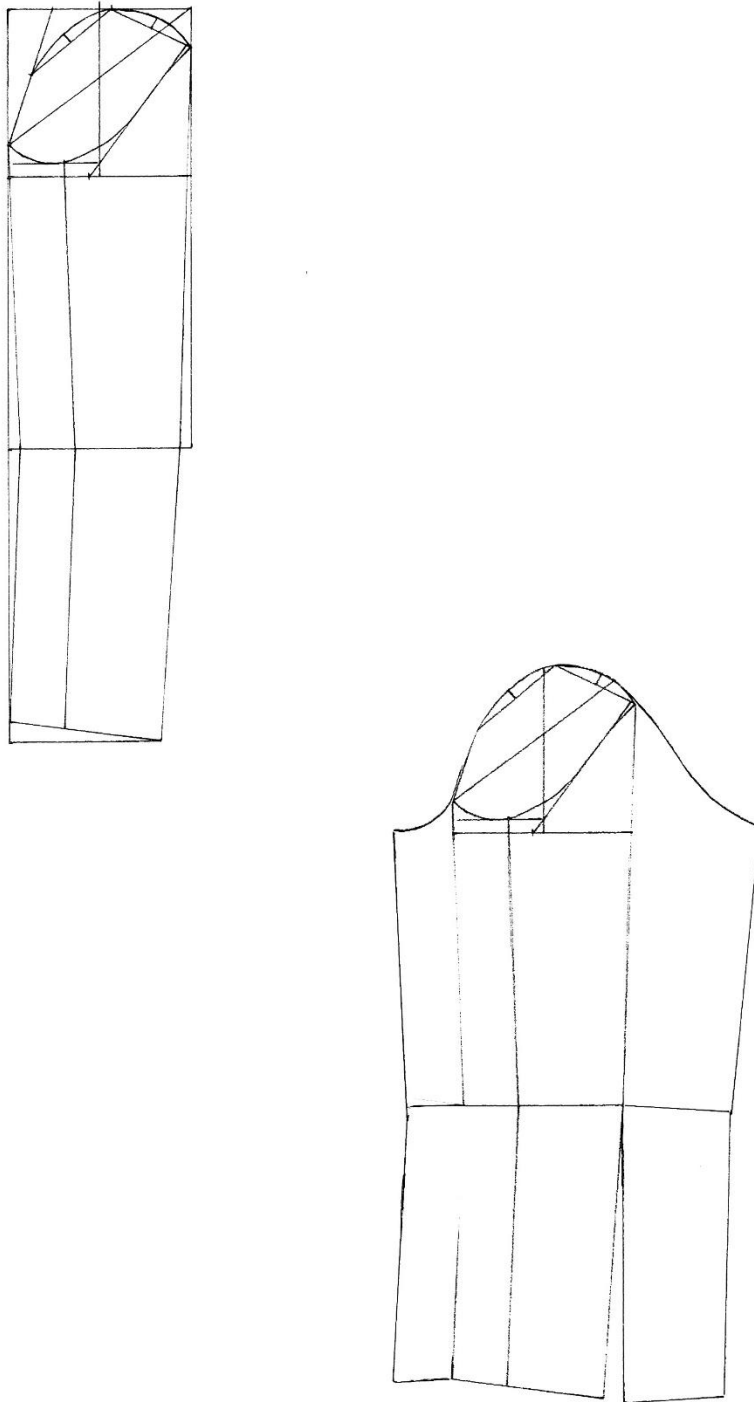
Kosa širina rukava ($K_{\check{s}r}$) = $1/2 O_{or} - 0.5 \text{ do } 1 \text{ cm} = 19.5 \text{ cm}$

Opseg duljine rukava (O_{dr}) = 26 cm

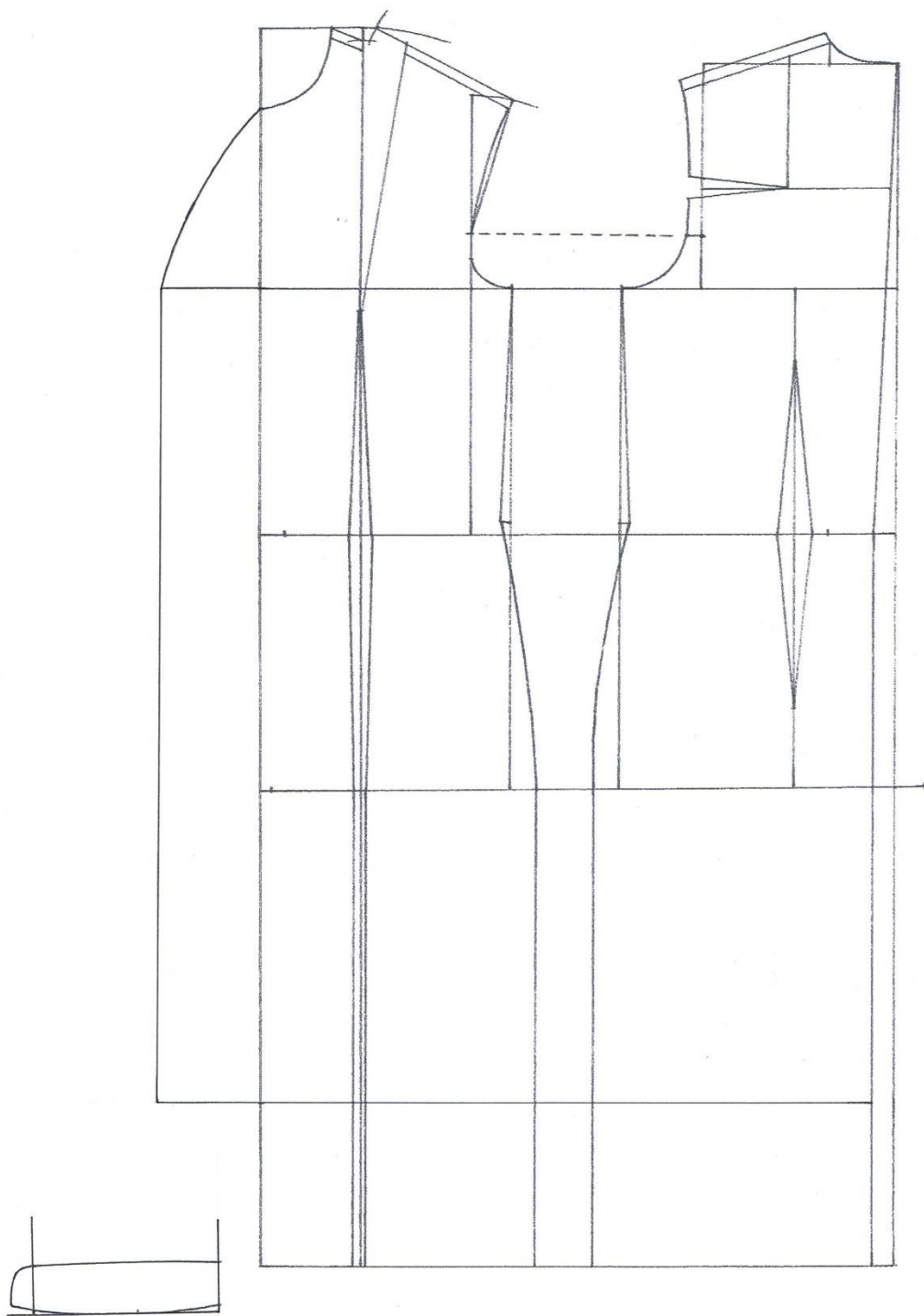
Konstrukcija i modeliranje MODEL 1:

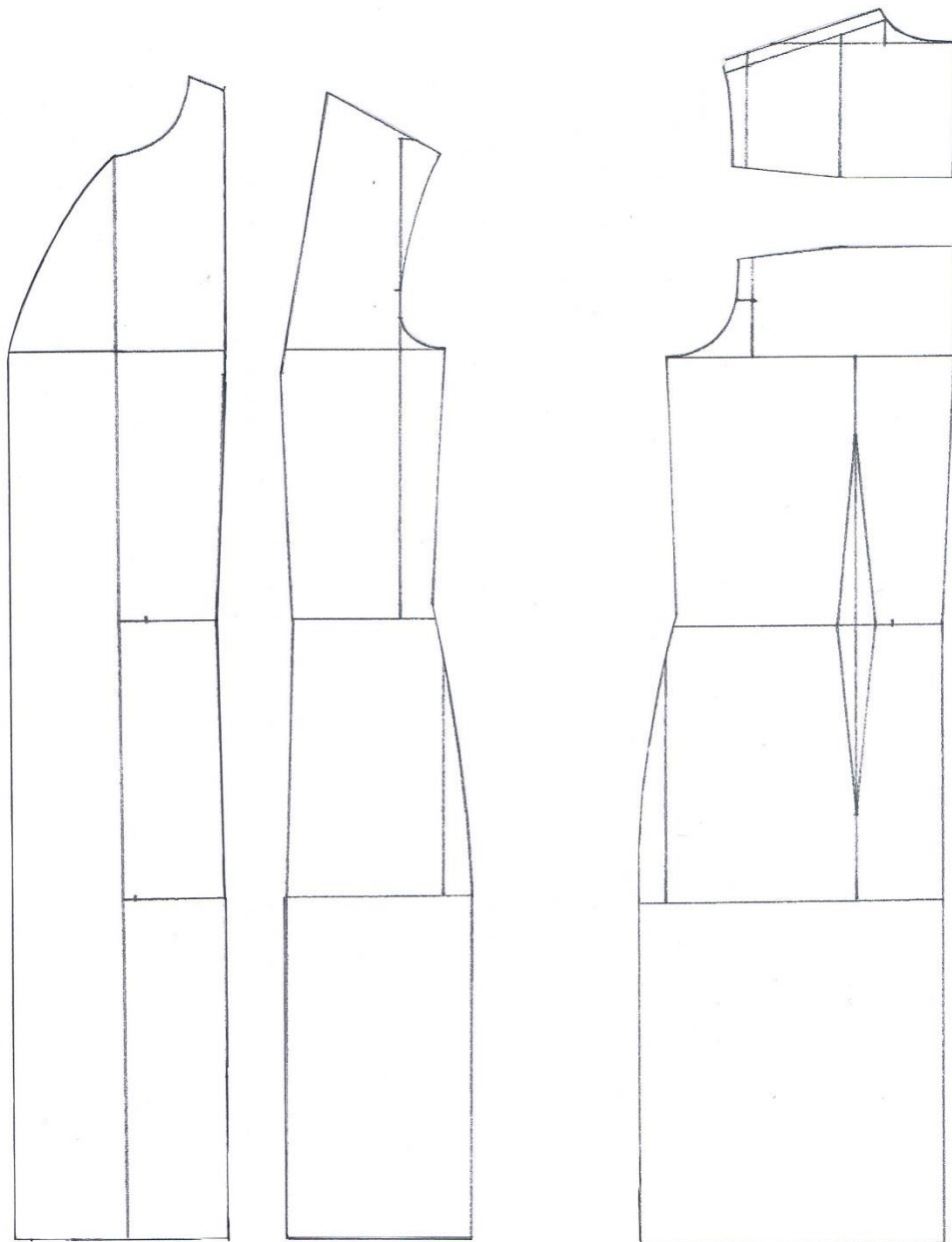
Slika 27. Temeljni kroj ženske haljine za Model 1

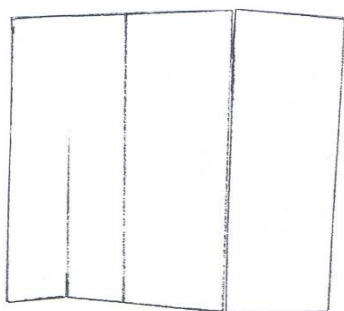
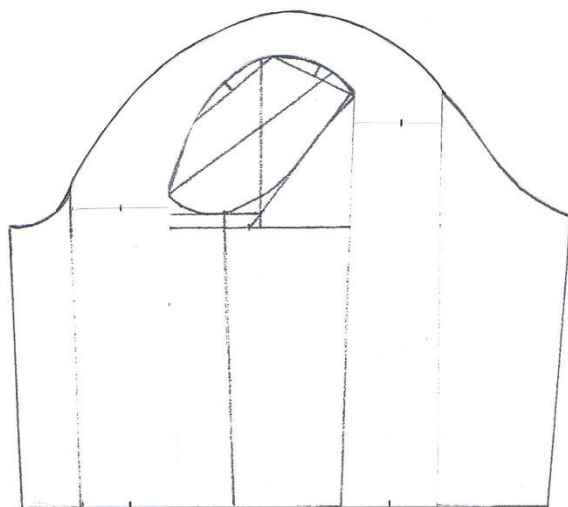
Slika 28. Temeljna konstrukcija rukava, otvoreni rukav za Model 1

Slika 29. Na temeljnom kroju označeno potrebno modeliranje, konstrukcija ovratnika za Model 1

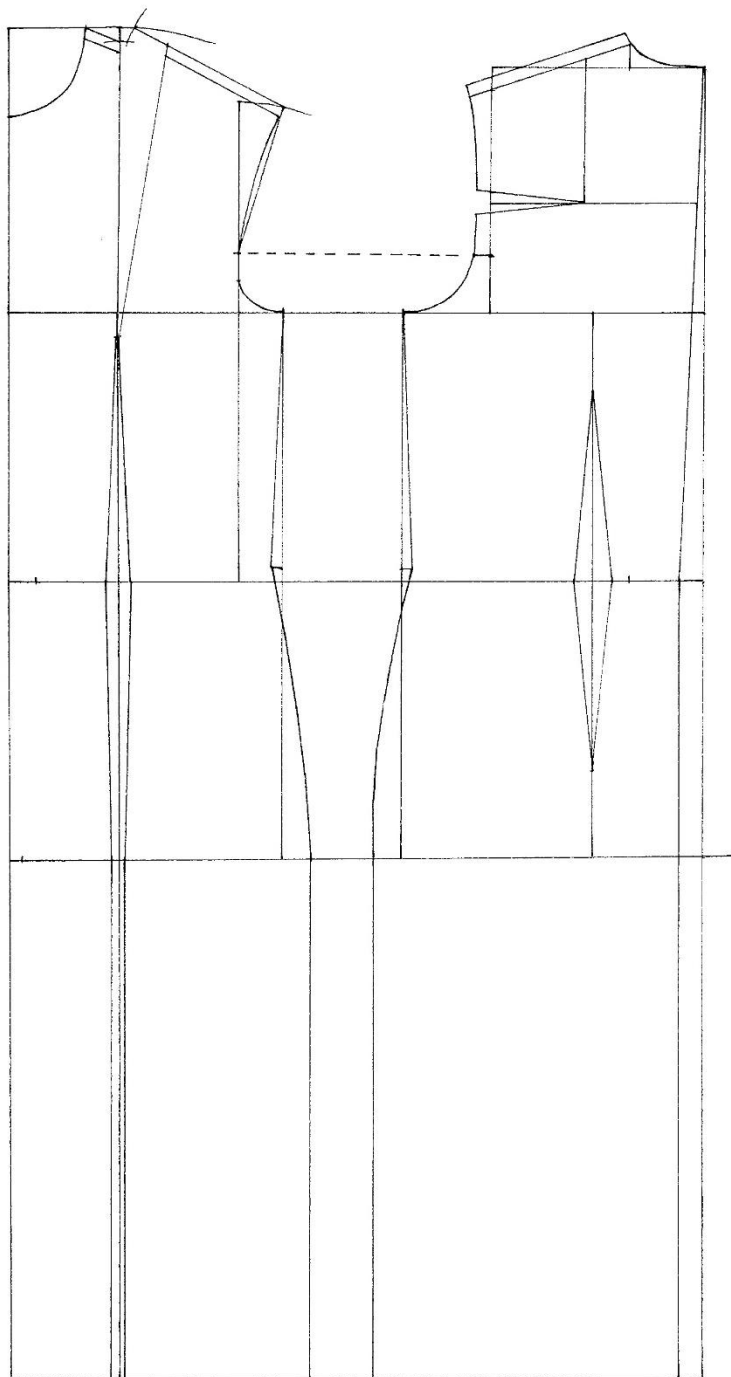

Slika 30. Krojni dijelovi prednji i stražnji za Model 1

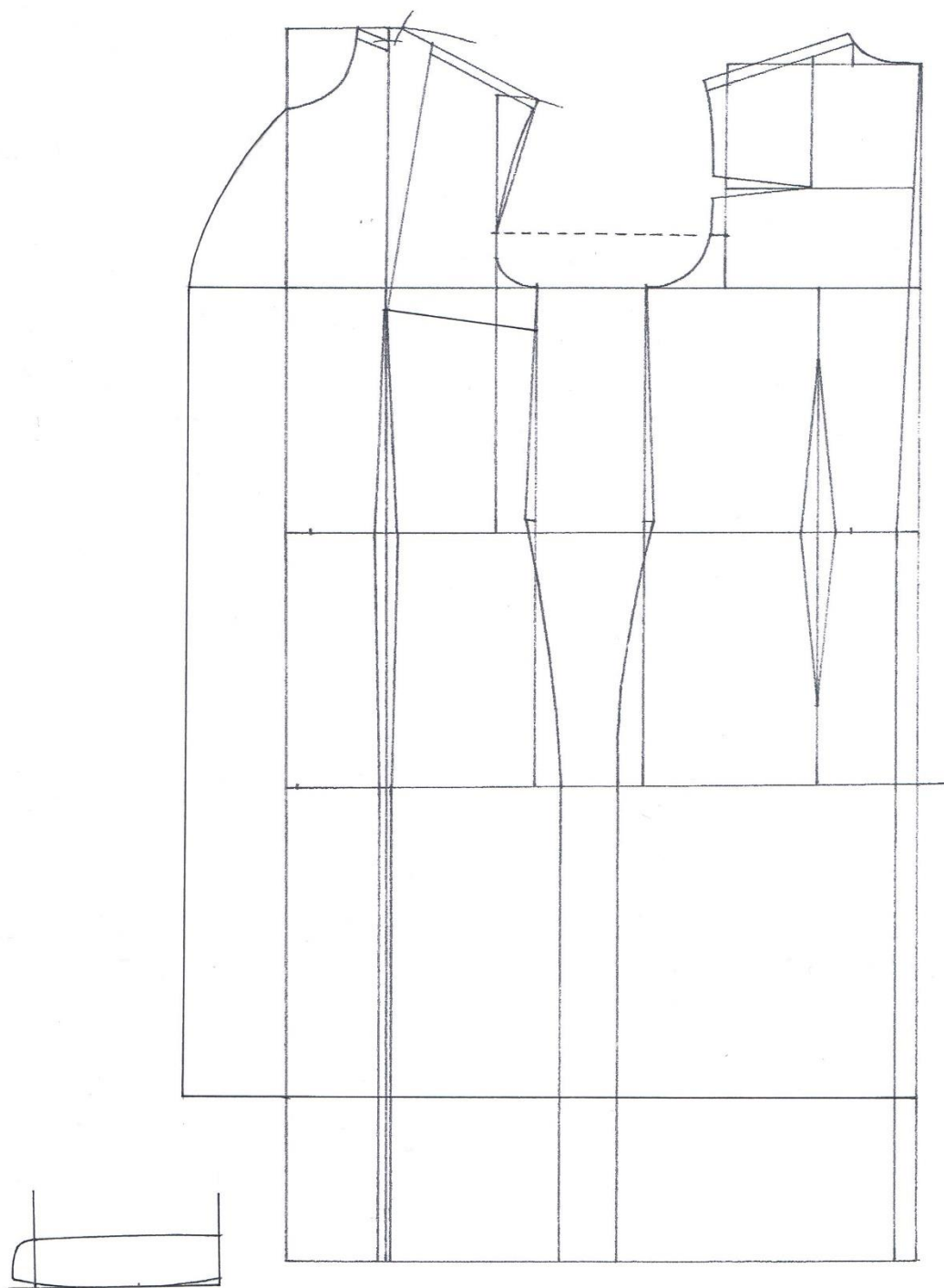

Slika 31. Krojni dijelovi rukava i ovratnika za Model 1

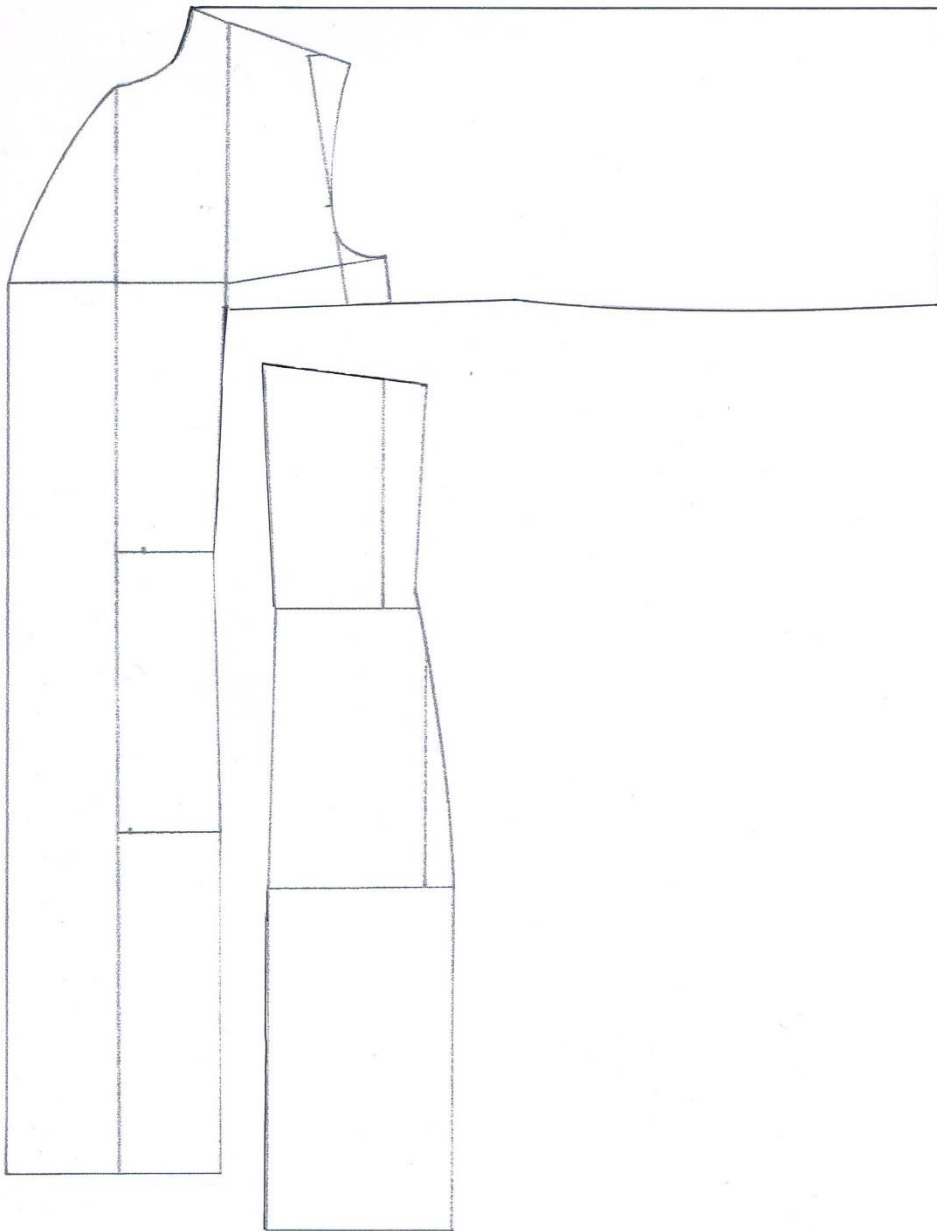
Konstrukcija i modeliranje MODEL 2:

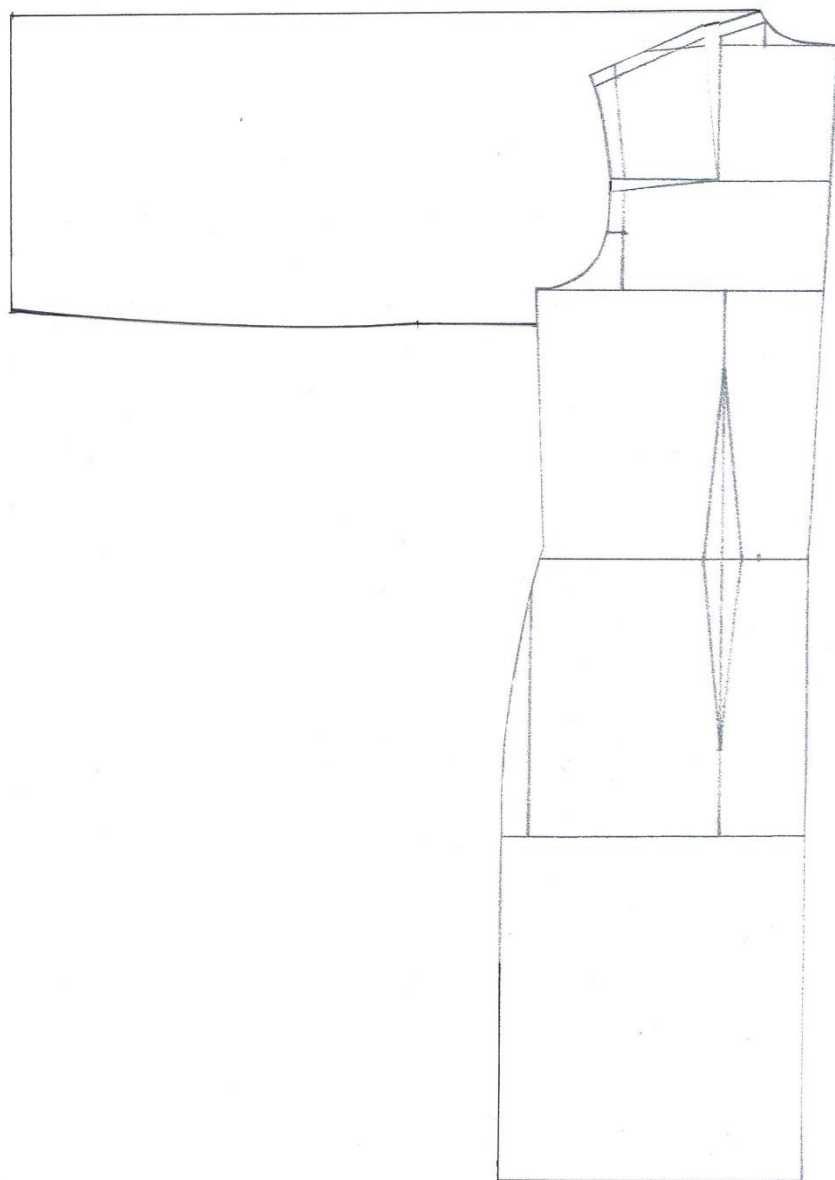
Slika 32. Temeljni kroj haljine za Model 2

Slika 33. Na temeljnom kroju označeno potrebno modeliranje, konstrukcija ovratnika za Model 2

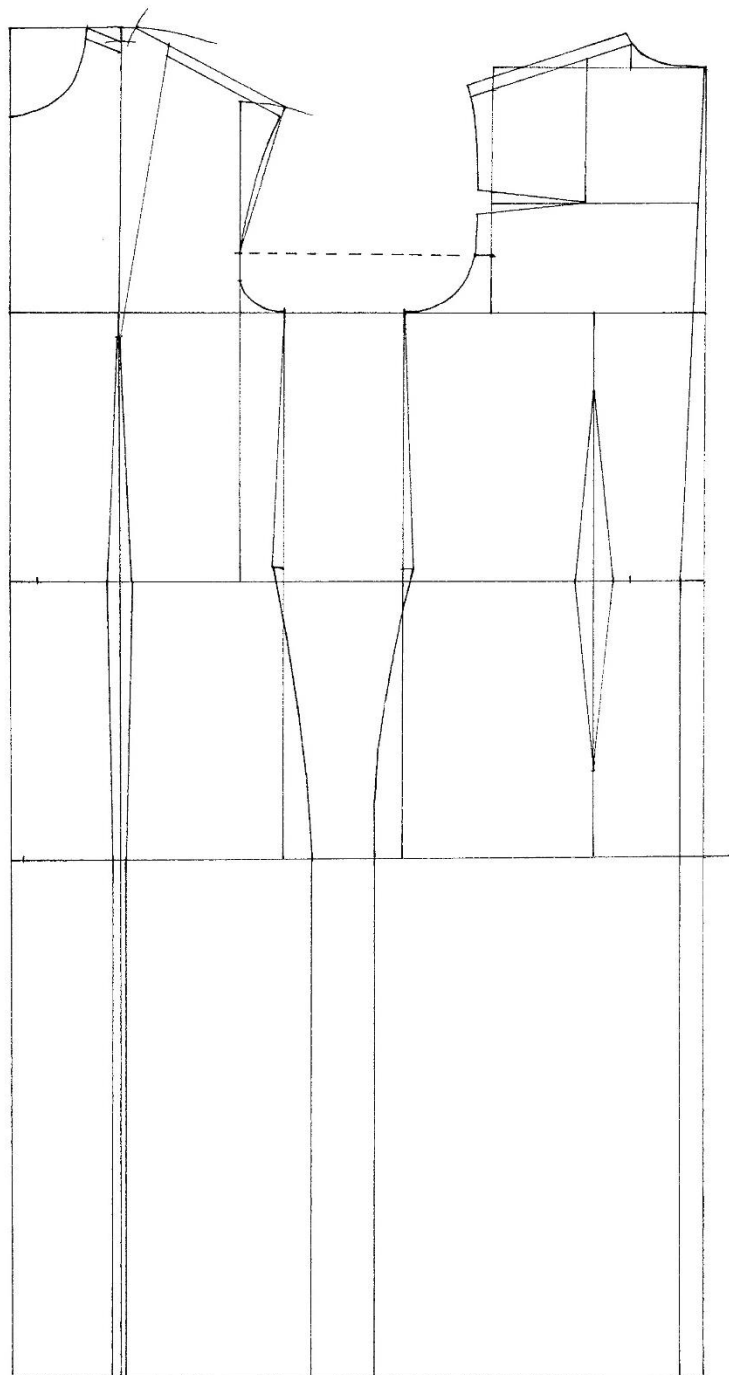

Slika 34. Modelirani prednji krojni dijelovi Modela 2

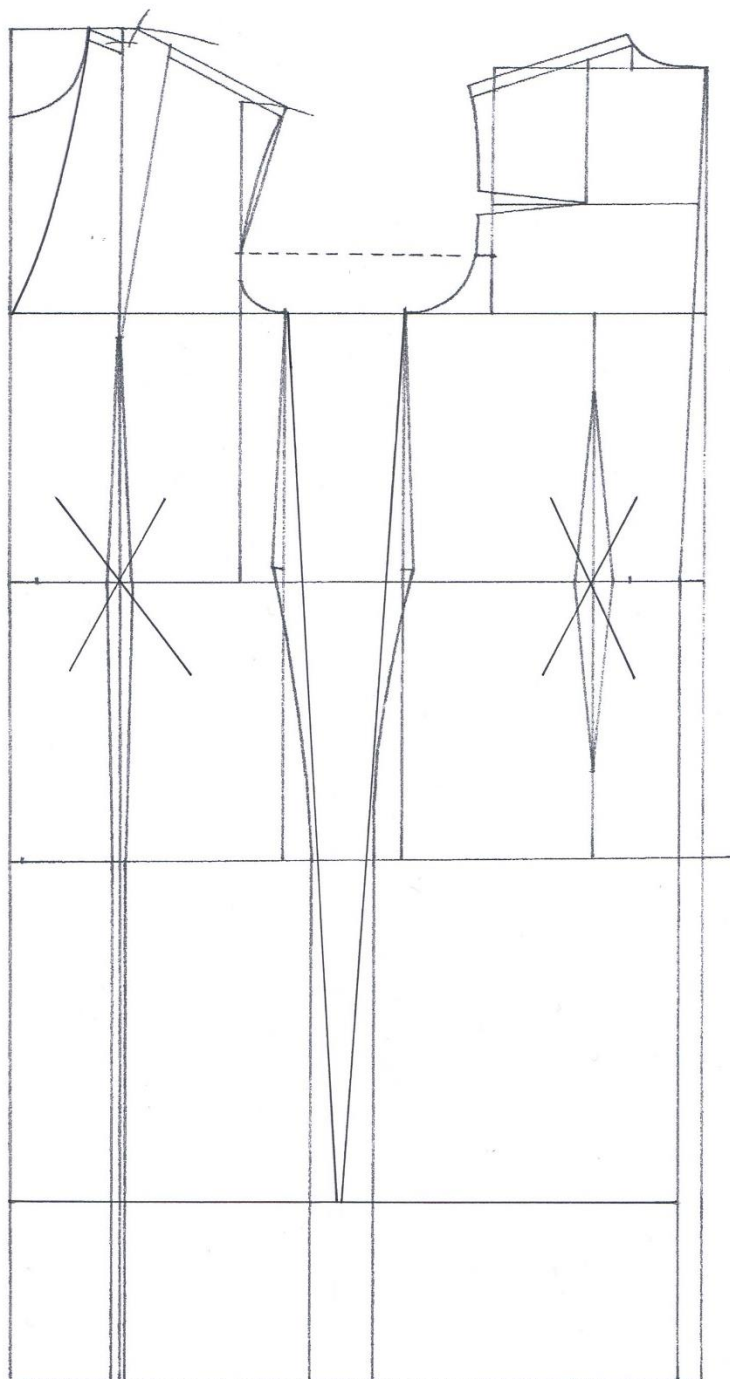

Slika 35. Modeliran stražnji dio Modela 2

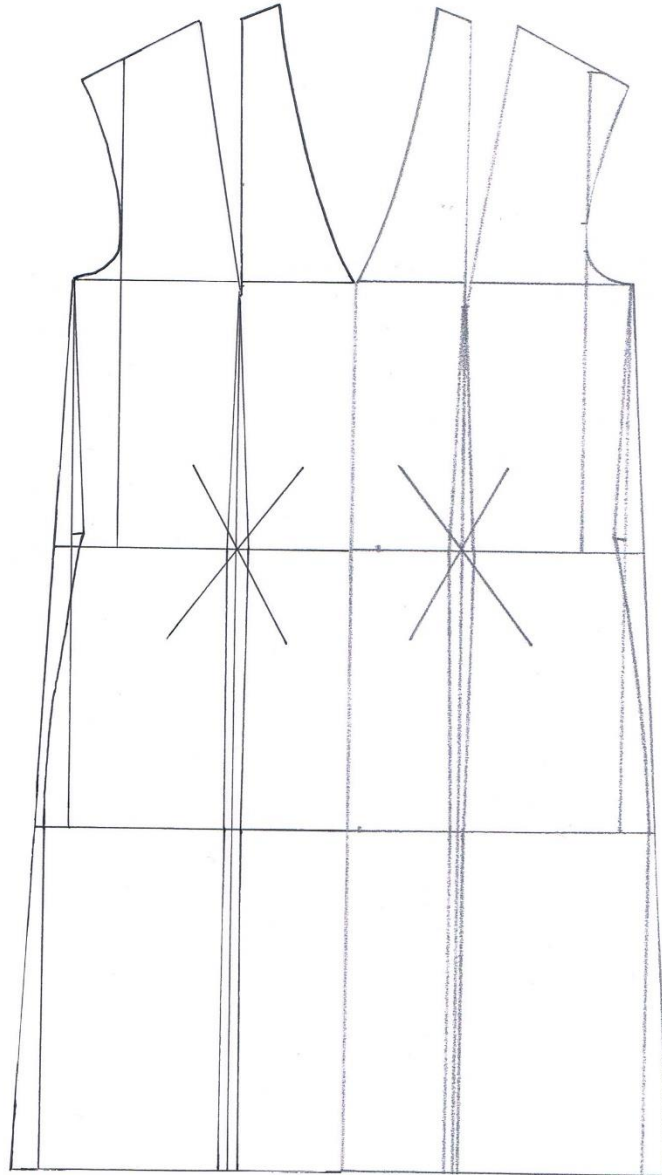
Konstrukcija i modeliranje Modela 3:

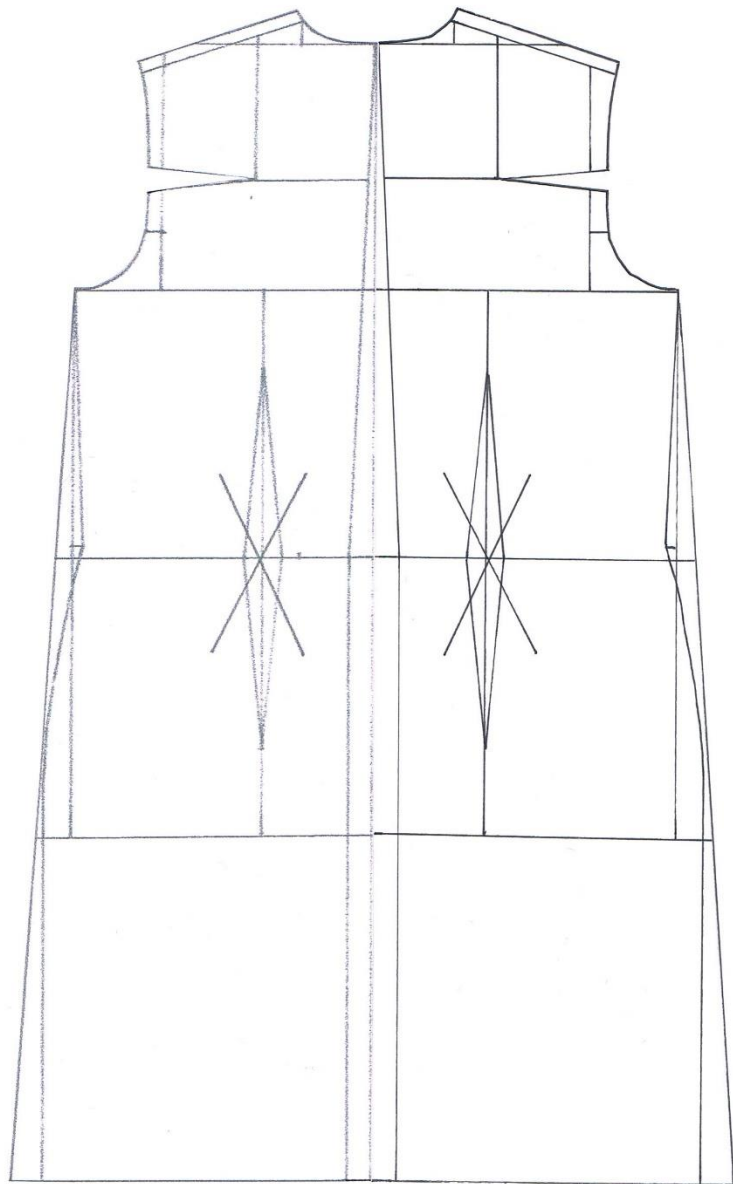
Slika 36. Temeljni kroj ženske haljine za Model 3

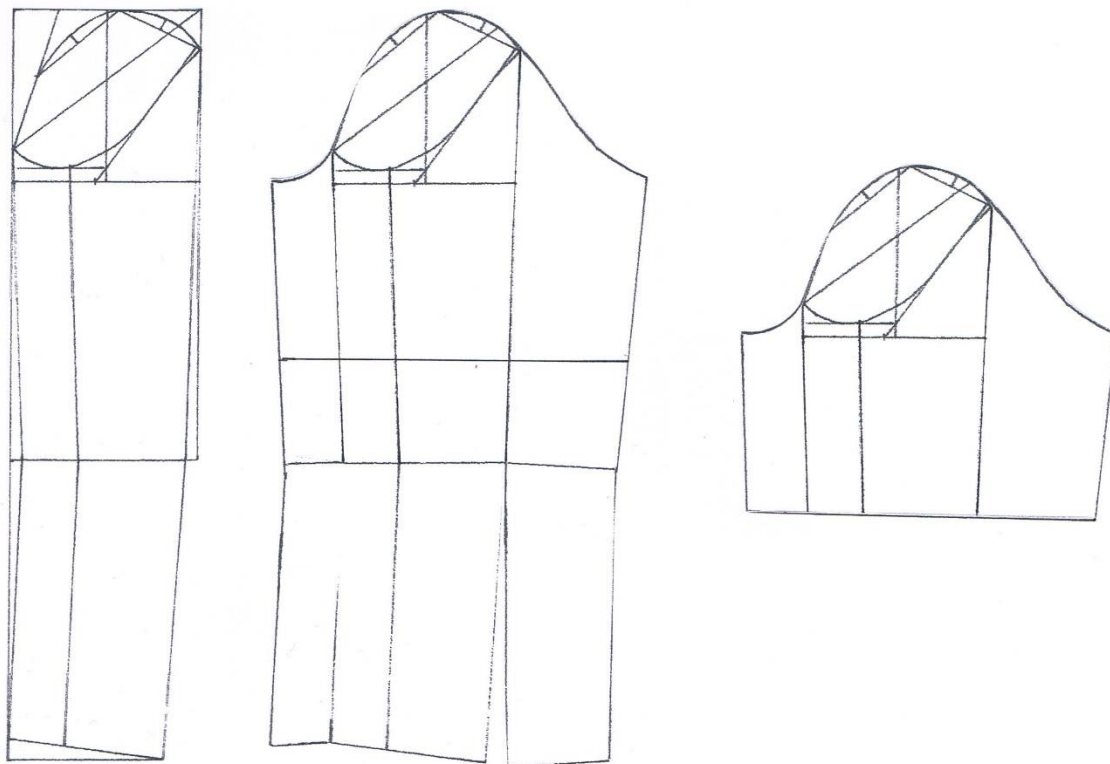
Slika 37. Označeno potrebno modeliranje za Model 3 na temeljnom kroju

Slika 38. Modelirani prednji dio Modela 3

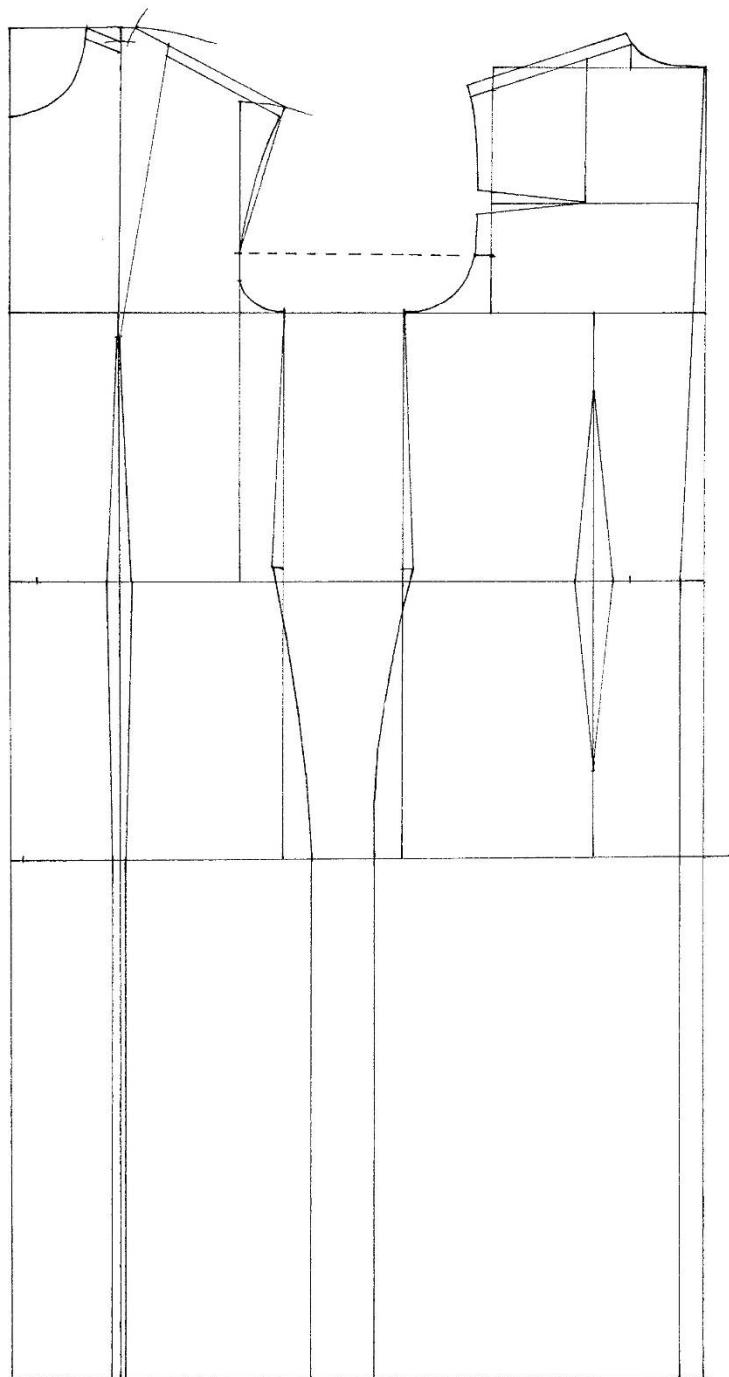

Slika 39. Modelirani stražnji krojni dio za Model 3

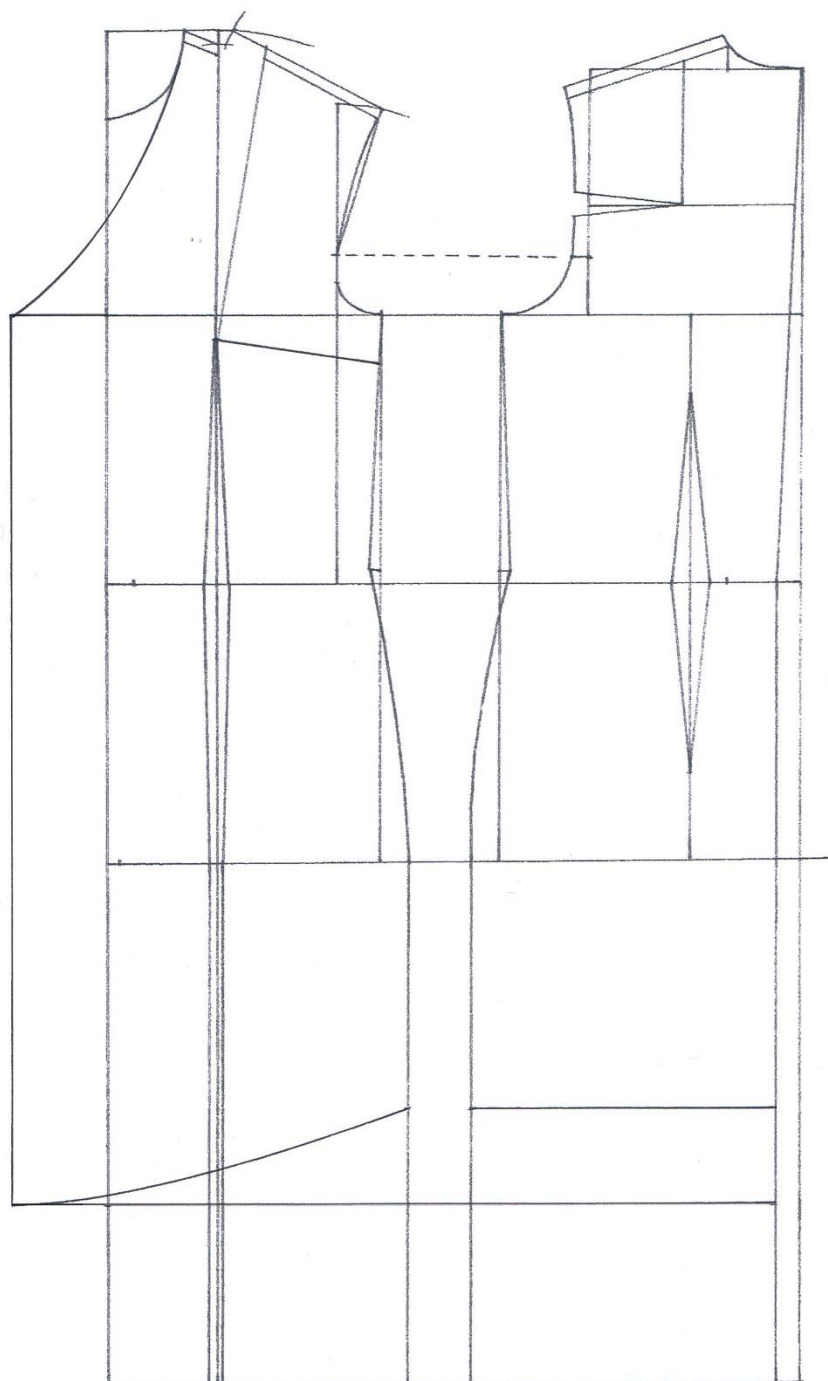

Slika 40. Temeljni kroj rukava, otvoreni/ modelirani rukav, pojas za Model 3

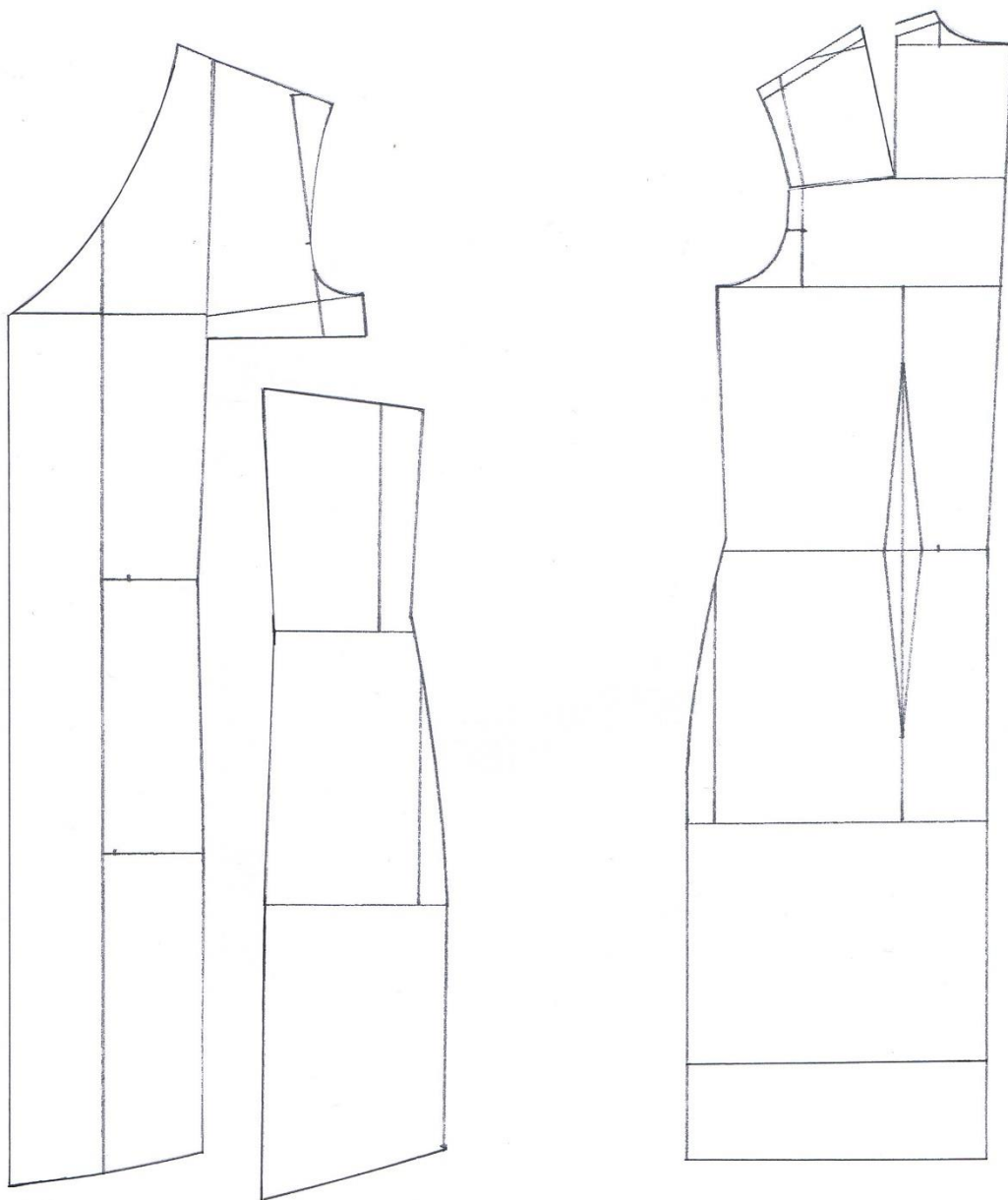
Konstrukcija i modeliranje Modela 4:

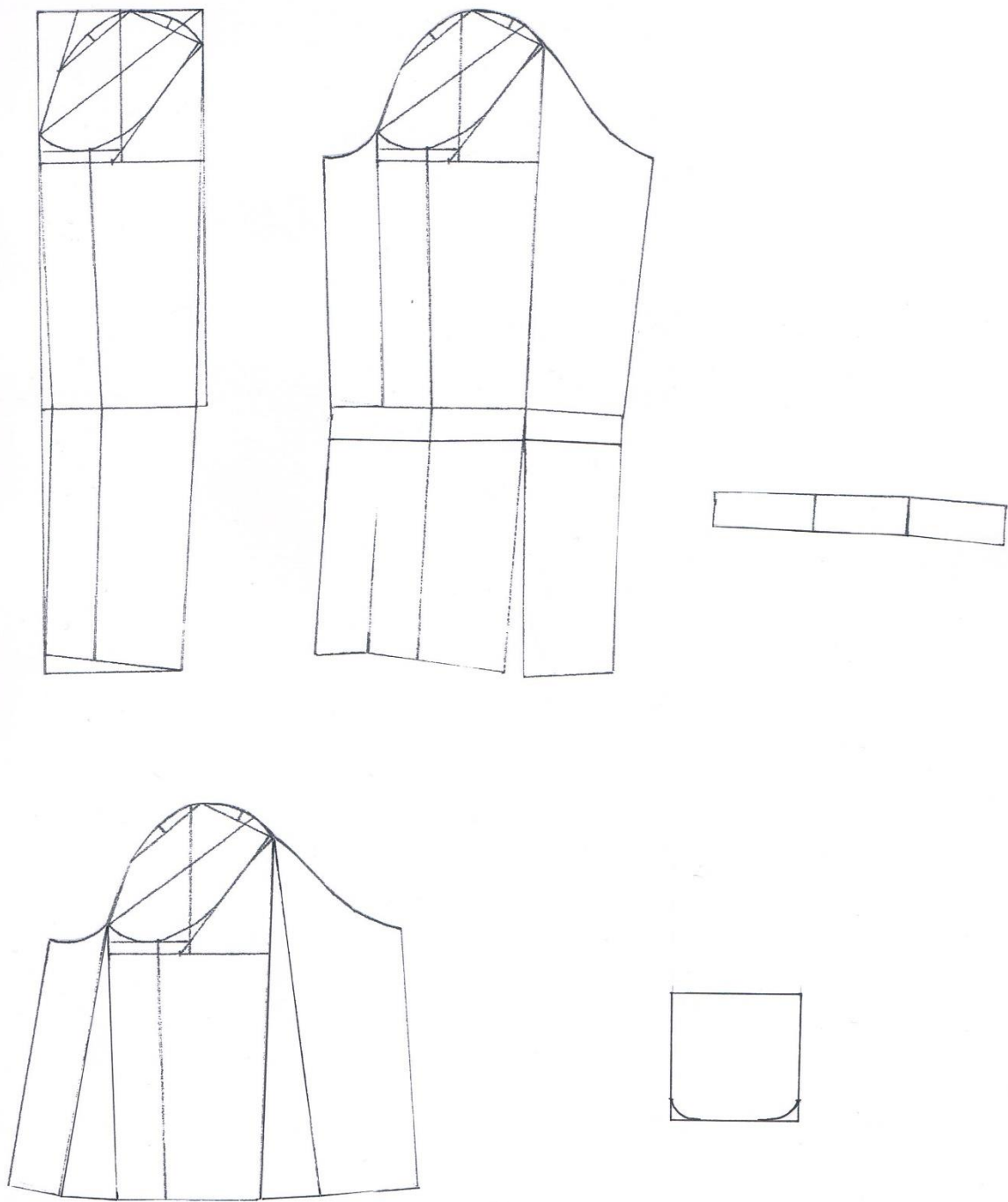
Slika 41. Temeljni kroj ženske haljine za Model 4

Slika 42. Označeno potrebno modeliranje na temeljnom kroju za Model 4

Slika 43. Modelirani prednji i stražnji krojni dijelovi za Model 4

Slika 44. Temeljni kroj rukava, otvoreni/ modelirani rukav, orukvica, konstrukcija džepa za Model 4

Konstrukcija i modeliranje Modela 5:

Konstrukcija ženske jakne za Model 5

Odjevna veličina (Ov) = C-76 (srednji rast, normalni bokovi) (slovna oznaka S)

Glavne tjelesne mjere:

Tjelesna visina (Tv) = 176 cm

Opseg grudi (Og) = 88 cm

Opseg struka (Os) = 72 cm

Opseg bokova (Ob) = 96 cm

Konstruktivske mjere:

Dubina orukavlja (Do) = $1/10 \text{ Og} + 10,5 \text{ cm} + 2 \text{ cm} = 21.3 \text{ cm}$

Duljina leđa (Dl) = $1/4 \text{ Tv} - 1 \text{ cm} = 43 \text{ cm}$

Visina bokova (Vb) = $3/8 \text{ Tv} = 66 \text{ cm}$

Duljina kroja (Dk) = $Vb + 3 \text{ cm} = 69 \text{ cm}$

Širina vratnog izreza (Švi) = $1/20 \text{ Og} + 2 \text{ cm} = 6.4 \text{ cm}$

Visina prednjeg dijela (Vpd) = $Dl + 1/20 \text{ Og} - 0.5 \text{ cm} = 46.9 \text{ cm}$

Širina leđa (Šl) = $1/8 \text{ Og} + 5,5 \text{ cm} + 1,5 \text{ cm} = 18 \text{ cm}$

Širina orukavlja (Šo) = $1/8 \text{ Og} - 1,5 \text{ cm} + 3 \text{ cm} = 12.5 \text{ cm}$

Širina grudi (Šg) = $1/4 \text{ Og} - 4 \text{ cm} + 2 \text{ cm} = 20 \text{ cm}$

Širina struka (Šs) = $1/4 \text{ Os} = 18 \text{ cm}$

Konstruktivske mjere za rukav:

Visina rukavnog izreza (Vri) = 36 cm

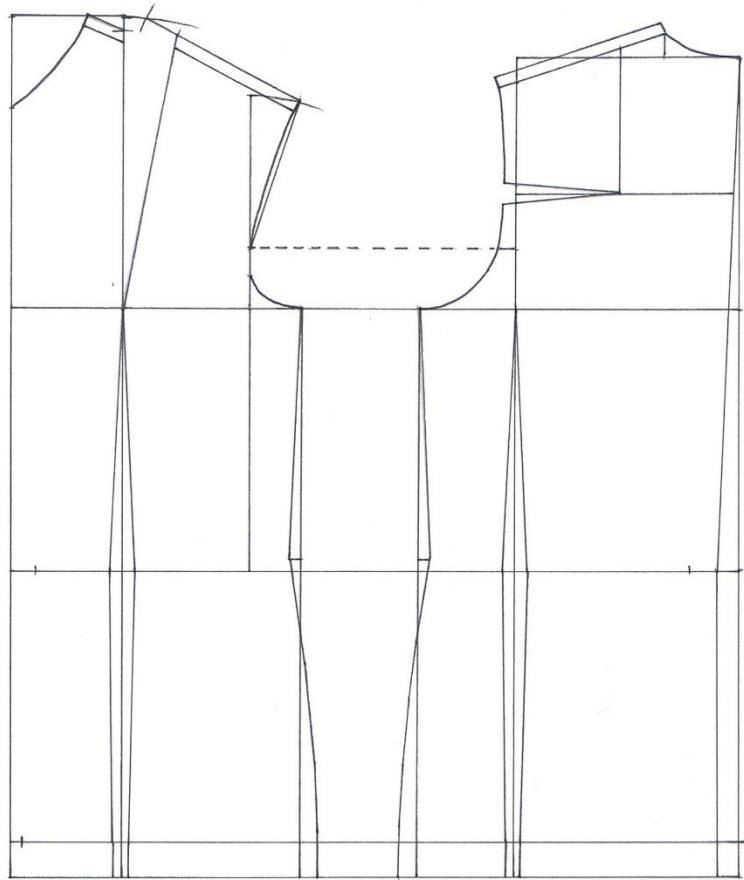
Opseg orukavlja (Oor) = 40 cm

Visina rukavne okrugline (Vro) = $1/2 \text{ Vri} - (2/10 \text{ Šo} + 0.5 \text{ do } 1.5 \text{ cm}) = 14.3 \text{ cm}$

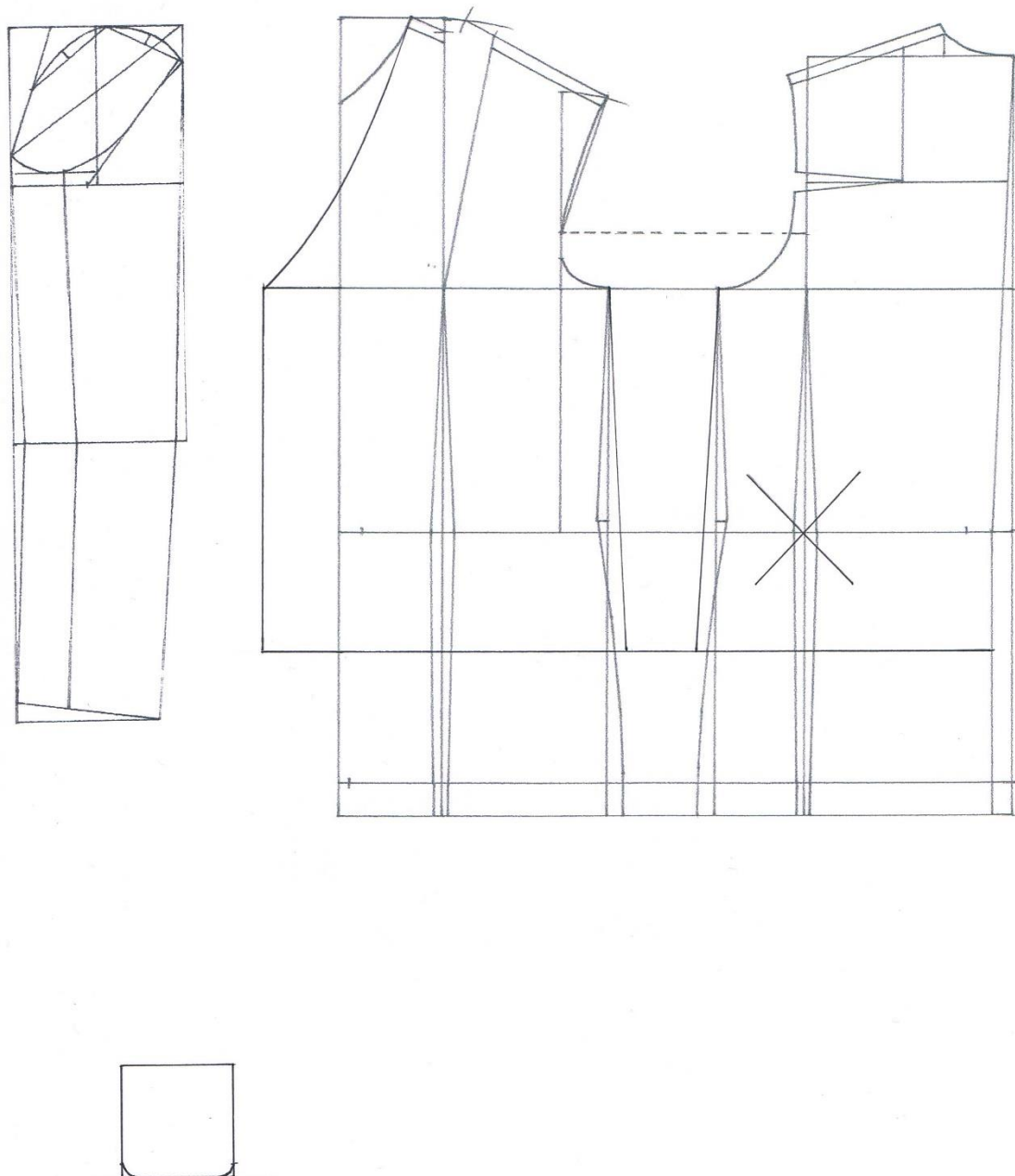
Kosa širina rukava (Kšr) = $1/2$ Oor – 0.5 do 1 cm = 19.5 cm

Duljina rukava (Dr) = $3/8$ Tv – 3 cm = 63 cm

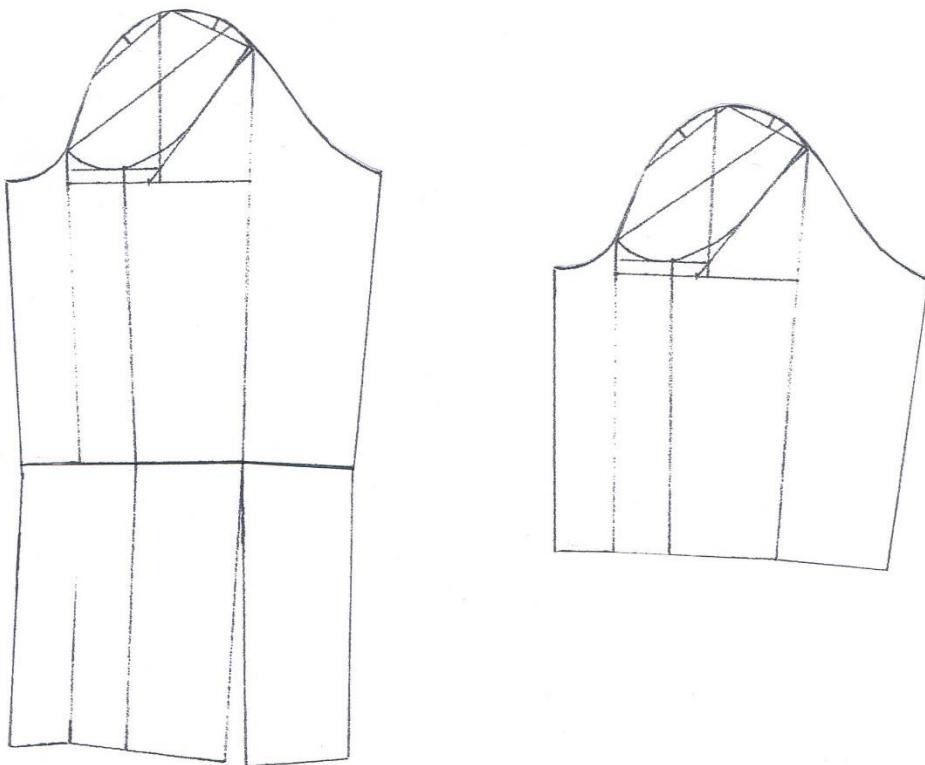
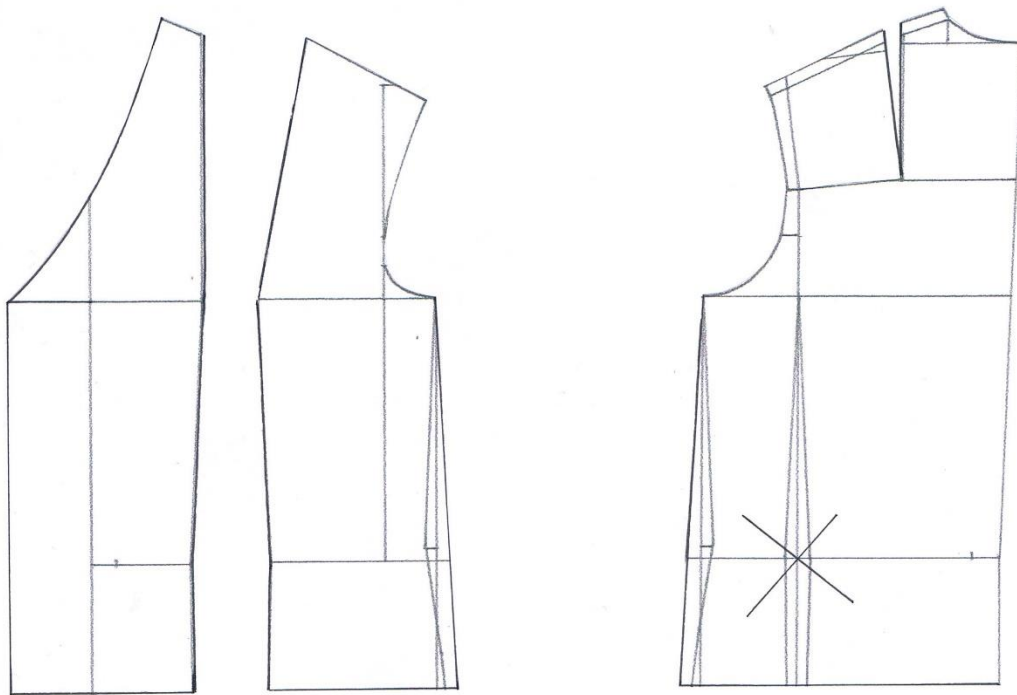
Opseg duljine rukava (Odr) = 26 cm

Slika 45. Temeljni kroj ženske jakne za Model 5

Slika 46. Temeljni kroj rukava za žensku jaknu, označeno modeliranje na temeljnom kroju, konstrukcija džepa za Model 5

Slika 47. Modelirani prednji i stražnji krojni dijelovi, modelirani rukav za Model 5

Konstrukcija hlača za Model 5:

Glavne tjelesne mjere:

Tjelesna visina (Tv) = 176 cm

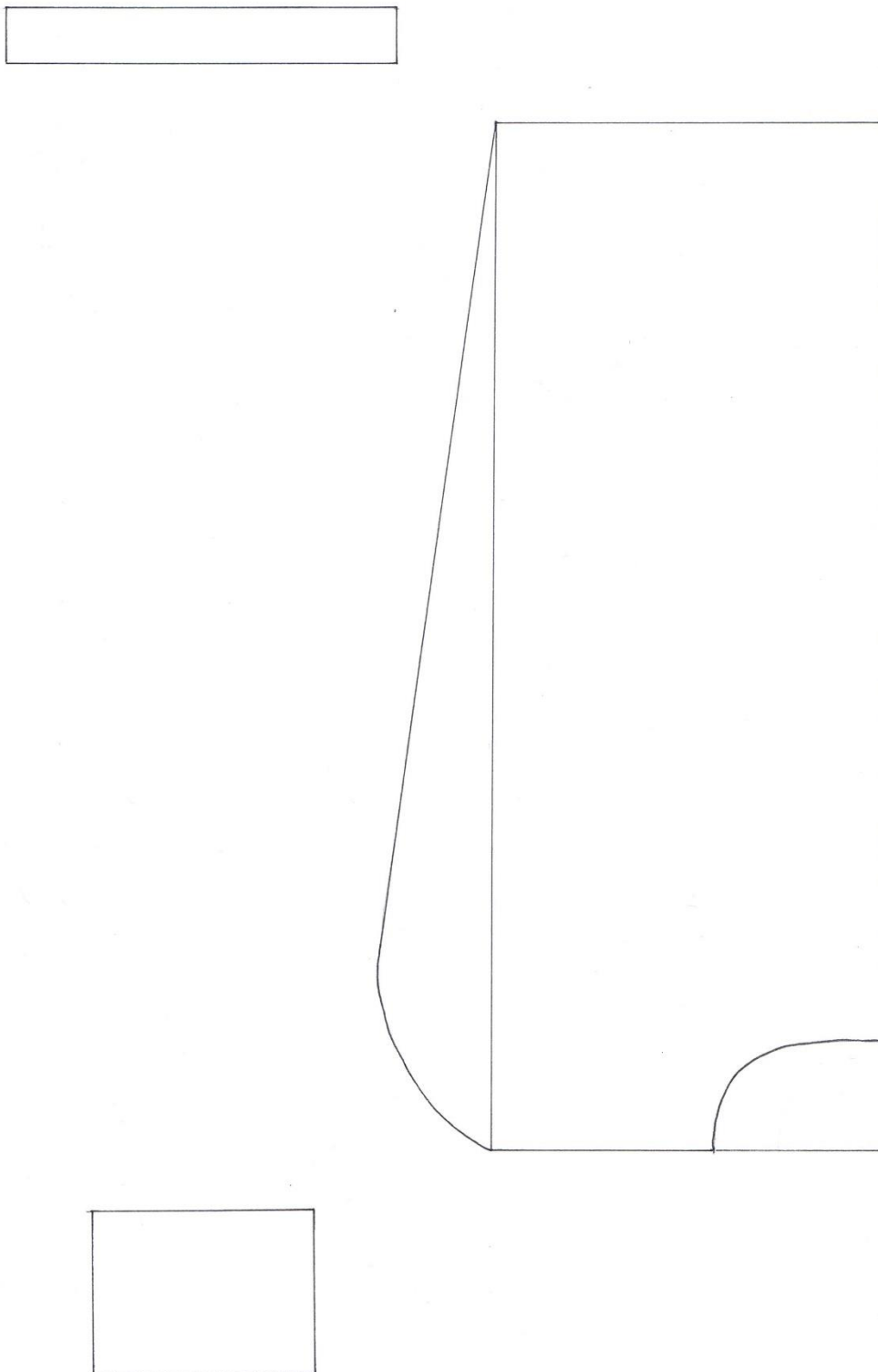
Opseg struka (Os) = 72 cm

Opseg bokova (Ob) = 96 cm

Konstruktivske mjere:

Duljina hlača (Dh) = $5/8 Tv = 110$ cm

Opseg nogavice (On) = 41 cm

Slika 48. Konstrukcija dimija hlača, pojasnice (od gume) i kraja nogavice (od gume) za Model 5

Sašiveni prototip Modela 2:

Slika 49. Sašiveni prototip Modela 2

Slika 50. Sašiveni prototip Modela 2- detalj preklop i ovratnik

8. ZAKLJUČAK

Ovaj završni rad pobliže dočarava i objašnjava narodne nošnje Kine i Japana, govori o bitnim stvarima koje se utjecale na njihove promjene te prolazi sve segmente tamošnje narodne nošnje. Da bismo shvatili kako nešto poput narodne nošnje može utjecati na suvremeni dizajn, mora nam biti jasno da nemamo velike mogućnosti da izmislimo nešto što u povijesti već nije postojalo, stoga je bolje biti upoznat sa poviješću i eventualno redizajnirati određeni komad odjeće, sa pokojom promjenom i pomakom napravljenim u samoj konstrukciji ili u dizajnu. Mora biti jasno da moda danas i moda nekoć imaju potpuno različita značenja i vrijednosti. Susrećemo se sa pojmom mode na dnevnoj bazi. Modu kao pojam koji označava način života, sklop običaja i kulturu nekog naroda i skupine moramo razlikovati od pukog odijevanja. Ono što ih temeljno razlikuje je da se moda prvenstveno definira prema karakteru društvenih zakonitosti te je vezana uz početak razvoja zapadnog kapitalizma. Kroz povijest su se mijenjali stilovi, moda i imidž ljudi, kao i politička i društvena uređenja zajednice. Odjeća je nekoć u povijesti Kine i Japana imala jaki sociološki i društveni aspekt te se kroz nju izražavalo gotovo sve od starosti, ljubavnog ili društvenog statusa, vjerske pripadnosti korisnika odnosno nositelja. Gledajući suvremeno uređenje u doba hiperpotrošnje, danas se takva moć mode gotovo da i briše, u vrijeme kada potrošač iz temelja mijenja dinamiku na tržištu, kada je tržište postalo forum na kojem potrošači imaju aktivnu ulogu u stvaranju i kreiranju tržišta gubi se čar, mističnost i šarm kojim odiše moć mode u povijesti. Moda postoji oduvijek, a osobitu proliferaciju doživljava nagomilavanjem viška vrijednosti, odnosno luksuza. Sve do nedavno se smatrala klasnom modom, razdjeljujući više slojeve od nižih (i obrnuto), te služeći kao sredstvo povezivanja pojedinaca istog položaja. U modernom društvu se granice klasa, ublažavaju, dolazi do demokratizacije mode, pri čemu modne stilove počinju diktirati i široke mase te ulična moda.

Iz ovog rada se može zaključiti da narodne nošnje istočno azijskih zemalja, pa samim time i nošnje Kine i Japana predstavljaju dio kulturne baštine svoga naroda s neobično širokim rasponom različitih nošnji. Narodne nošnje i folklor su neodvojivo povezani s načinom života te reflektiraju društvene i kulturne posebnosti zemljopisnog područja i podneblja. Obuhvaća sve odjevne predmete za svakodnevne i svečane prilike te za sva godišnja doba, pokrivala s načinom češljanja, obuću, nakit i druge vrste ukrašavanja lica i tijela te ostale dodatke. U njoj se zrcali povijesna sudbina te zajednice i njezini minimalni doticaji s drugim kulturama. Sastavni dijelovi su isticali obiteljski i društveni položaj pojedinca, dobnu pripadnost, zvanje i drugo, a u načinu ukrašavanja prepoznavalo se shvaćanje lijepoga. Prodorom civilizacijskih

stečevina, uporabom industrijski proizvedenih materijala te iščezavanjem rukotvornih umijeća narodna nošnja postupno nestaje iz svakodnevne uporabe, a njezini su reprezentativni primjerci čuvaju u etnografskim muzejima i zbirkama kao dokumenti materijalne kulture minulih razdoblja, te u raznim zbirkama pojedinih kulturno umjetničkih društava.

Istražujući narodne nošnje Kine i Japana shvatila sam da je to podneblje idealna inspiracija za suvremeni dizajn. Ostavlja mnogo prostora za igranje krojevima i dezenima, a da i dalje bude jasno odakle ideja potječe. Ono što ove nošnje čini posebnima je i poseban ponos tamošnjih naroda koji čuvaju i njeguju svoju baštinu.

U eksperimentalnom dijelu inspiracija dolazi iz potrebe za uklapanjem segmenata narodne nošnje Kine i Japana u suvremeni dizajn, te iz potrebe za igranjem sa krojevima i dezenima. Dok se kod tradicionalne narodne nošnje radi o ukočenoj formi, koja ističe liniju tijela, a ujedno i otežava funkcioniranje u svakodnevnim radnjama poput hodanja ili sjedenja, njene segmente ćemo uklopiti u suvremeni dizajn kako bi postigli lepršavost i fluidnost oblika, koji odiše elegancijom i funkcionalnošću.

9. LITERATURA

- [1.] Brown, J. : *China, Japan, Korea: Culture and Customs*, Creatspace Independent Publishing, 9781419648939, South Carolina, 2006.
- [2.] Polhemus, T. i Procter, L. : *Fashion & Anti-fashion: Anthropology of Clothing and Adornment*, Thames and Hudson, 9780500271186, London, 1978.
- [3.] Miklaušić, V. : *Plemeniti puti*, Matica hrvatska- ogranak Velika Gorica, 1994.
- [4.] Yang, S. : *Chinese Clothing: Costumes, Adomments and Culture (Arts of China)*, Long River Press, 9781592650194, San Francisco, 2004.
- [5.] Stevens, R. i Wada, Y. I. : *The Kimono inspiration: art and art to wear in America*, Textile Museum, 0876548974, Washington, D.C., 1996.
- [6.] Volpp, S. : *Worldly Stage: Theatricality in Seventeenth-Century China*, Harvard University Asia Center, 9780674021440, Cambridge, 2011.
- [7.] Godley, M. R. : *The end of queue: Hair as symbol in Chinese History*, ANU College of Asia and the Pacific, 18399010, 1994.
- [8.] Condra, J. : *Encyclopedia of National Dres: Traditional Clothing around the World*, ABC-CLIO, 9780313376375, Santa Barbara, 2013.
- [9.] Lach, D. : *Asia in the Making of Europe*, University of Chicago Press, 9780226467320, 2010.
- [10.] Grant, P. : *Kimonos: the robes of Japan*, Phoebe Grant's fascinating stories of World Cultures and Customs, 16219690, 2005.
- [11.] Dalby, L. : *Kimono: Fashioning culture*, University of Washington Press, 9780099428992, Washington, 2001.

Popis slika:

Slika 1. : https://en.wikipedia.org/wiki/China#/media/File:CHN_orthographic.svg

Slika 2. : <https://www.chinahighlights.com/travelguide/traditional-chinese-clothes-tang-suit.htm#:~:text=Tang%20suit%20often%20refer%20to,by%20the%20overseas%20Chinese%20people.>

Slika 3. : https://en.wikipedia.org/wiki/Mao_suit

Slika 4. : <https://en.wikipedia.org/wiki/Hanfu#/media/File:Zhiju.svg>

Slika 5. : <https://en.wikipedia.org/wiki/Hanfu#/media/File:Ruqun.svg>

Slika 6. : <https://www.pinterest.com/pin/459296861978462469/>

Slika 7. : <https://en.wikipedia.org/wiki/Hanfu#/media/File:Tangxuanzong.jpg>

Slika 8. : Condra, J. : Encyclopedia of National Dress: Traditional Clothing around the World, (2013:148)

Slika 9. : http://www.face-music.ch/bi_bid/trad_costumes_en.html

Slika 10. : https://en.wikipedia.org/wiki/Tubeteika#/media/File:Tajik_Tubeteika-4.jpg

Slika 11. : <https://en.wikipedia.org/wiki/Tubeteika#/media/File:Tubeteika.JPG>

Slika 12. :

[https://en.wikipedia.org/wiki/Japan#/media/File:Japan_\(orthographic_projection\).svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Japan#/media/File:Japan_(orthographic_projection).svg)

Slika 13. : Condra, J. : Encyclopedia of National Dress: Traditional Clothing around the World, (2013:389)

Slika 14. : <https://en.wikipedia.org/wiki/Kosode#/media/File:Kosode-Kimono.svg>

Slika 15. :

https://www.google.com/search?q=shiomuku+wedding+kimono&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjIuedlrrAhUERxUIHV0SAnMQ_AUoAXoECBYQAw&biw=1450&bih=709#imgsrc=XJCPw8rccsRqSM

Slika 16. : <https://www.japan-zone.com/store/geta-sandals-kiri-black-p-780.html>

Slika 17.: Modna ilustracija Modela 1

Slika 18.: Modna ilustracija Modela 2

Slika 19.: Modna ilustracija Modela 3

Slika 20.: Modna ilustracija Modela 4

Slika 21.: Modna ilustracija Modela 5

Slika 22.: Projektni crtež Modela 1

Slika 23.: Projektni crtež Modela 2

Slika 24.: Projektni crtež Modela 3

Slika 25.: Projektni crtež Modela 4

Slika 26.: Projektni crtež Modela 5

Slika 27.: Temeljni kroj ženske haljine za Model 1

Slika 28.: Temeljna konstrukcija rukava, otvoreni rukav za Model 1

Slika 29.: Na temeljnom kroju označeno potrebno modeliranje, konstrukcija ovratnika za Model 1

- Slika 30.: Krojni dijelovi prednji i stražnji za Model 1
- Slika 31.: Krojni dijelovi rukava i ovratnika za Model 1
- Slika 32.: Temeljni kroj haljine za Model 2
- Slika 33.: Na temeljnom kroju označeno potrebno modeliranje, konstrukcija ovratnika za Model 2
- Slika 34.: Modelirani prednji krojni dijelovi Modela 2
- Slika 35.: Modeliran stražnji dio Modela 2
- Slika 36.: Temeljni kroj ženske haljine za Model 3
- Slika 37.: Označeno potrebno modeliranje za Model 3 na temeljnom kroju
- Slika 38.: Modelirani prednji dio Modela 3
- Slika 39.: Modelirani stražnji krojni dio za Model 3
- Slika 40.: Temeljni kroj rukava, otvoreni/ modelirani rukav, pojas za Model 3
- Slika 41.: Temeljni kroj ženske haljine za Model 4
- Slika 42.: Označeno potrebno modeliranje na temeljnom kroju za Model 4
- Slika 43.: Modelirani prednji i stražnji krojni dijelovi za Model 4
- Slika 44.: Temeljni kroj rukava, otvoreni/ modelirani rukav, orukvica, konstrukcija džepa za Model 4
- Slika 45.: Temeljni kroj ženske jakne za Model 5
- Slika 46.: Temeljni kroj rukava za žensku jaknu, označeno modeliranje na temeljnom kroju, konstrukcija džepa za Model 5
- Slika 47.: Modelirani prednji i stražnji krojni dijelovi, modelirani rukav za Model 5
- Slika 48.: Konstrukcija dimija hlača, pojasnice (od gume) i kraja nogavice (od gume) za Model 5
- Slika 49.: Sašiveni prototip Modela 2
- Slika 50.: Sašiveni prototip Modela 2- detalj preklop i ovratnik

Popis tablica :

Tablica 1. : Yang, S. : Chinese Clothing: Costumes, Adomments and Culture (Arts of China), Long River Press, 9781592650194, San Francisco, 2004.:17-19

